

FAVO

Federale Adviesraad voor Ouderen

JAARVERSLAG

2019

Jaarverslag 2019

Federale Adviesraad voor Ouderen

Daniel Van Daele – Voorzitter
Maddie Geerts – Ondervoorzitter

mei 2020

VOORWOORD EN BALANS

Het jaar 2019 werd voornamelijk gekenmerkt door de opvolging van de federale verkiezingen en door de herverkiezing van de voorzitters en ondervoorzitters van onze commissies en van het voorzitterschap van de Raad.

De commissies zijn snel weer aan het werk gegaan en het bureau heeft verschillende initiatieven genomen om de werkzaamheden die we aan het ontwikkelen zijn onder de aandacht te brengen.

Er staan ons nog heel wat uitdagingen te wachten, zoals de pensioenhervorming, de vergrijzing van de bevolking en de daaraan aan te passen gezondheidszorg, de dalende koopkracht van de ouderen, de achterstelling van vrouwen, de druk op het vrijwilligerswerk.

De leden van de commissies hebben, ondanks het gebrek aan effect, een aantal van deze problemen bestudeerd en een gemeenschappelijk antwoord gevonden.

Bij gebrek aan een eigen studiedienst wordt de bijdrage van externe experts zeer gewaardeerd. De inbreng en de steun van de vertegenwoordigers van de beleidscellen Pensioenen en Gezondheidszorg waren ook onmisbaar, voor zover zij zelf de informatie konden delen. Tijdige en correcte informatie is een basisvereiste om degelijke adviezen te formuleren.

Wij vinden ook dat een gezond beleid optimaal gebruik zou moeten maken van de ervaring en expertise van senioren. De wetgever heeft een Federale Adviesraad voor ouderen opgericht om deze problemen beter te begrijpen. Niettemin moeten we vaststellen dat wij noch door de uitvoerende macht, noch door de parlementen voldoende om advies worden gevraagd.

Dankzij de volgehouden inzet van de leden van het bureau, tegelijk ook voorzitters van de commissies, en dankzij de collegiale verstandhouding tussen de leden, heeft de Raad verschillende belangrijke adviezen afgerond.

Wij moeten de diensten van het kabinet van minister Bacquelaire bedanken voor de constante en informele uitwisseling dankzij de efficiënte aanwezigheid van een medewerker.

De FOD Sociale Zekerheid, de FPD en het RIZIV, die vaak andere raden of taken moeten laten voorgaan, zijn administraties die daadwerkelijke steun bieden. Zoals we nog steeds moeten vaststellen, missen de leden technische ondersteuning, bijvoorbeeld bij het opstellen van adviezen of het opzoeken van documentatie.

Een speciaal woord van dank gaat naar de actieve leden van de Raad en de commissies. Zij nemen deel aan de werkzaamheden vanuit het hele land.

Het hardnekkige absentisme en de omslachtige procedure om ontslagnemenden en overledenen te vervangen, blijven evenwel de werking van onze raad hinderen. Een wijziging in de wetgeving zal nuttig zijn om te voorzien in de vervanging van deze leden.

De laatste adviezen werden overgemaakt aan de ministers belast met de lopende dossiers. Wij weten dat in 2019 slechts een beperkt aantal dossiers werd afgesloten. Wij hopen nog steeds dat de hierin geuite wensen van ouderen zullen worden gerealiseerd. Wij blijven beschikbaar om de expertise van ouderen aan te leveren, ten bate van een justere, inclusievere en meer aan de behoeften van ouderen aangepaste samenleving.

Inhoudsopgave

VOORWOORD EN BALANS	2
Inhoudsopgave	3
1. Overzicht van de Bureauvergaderingen	4
2. Overzicht vergaderingen Raad	8
3. Overzicht vergaderingen van de Commissie Pensioenen	11
4. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Toegankelijkheid van de gezondheidszorg	13
5. Overzicht vergaderingen van de Commissie Gelijkheid van Kansen en de Commissie Sociale Integratie en Bestrijding van Kansarmoede	15
6. Overzicht vergaderingen van de Commissie Mobiliteit	17
BIJLAGE 1: Adviezen van de Raad	18
BIJLAGE 2: Samenstelling van de organen van de Federale Adviesraad voor Ouderen	44
BIJLAGE 3: aanvullende nota's bij het huishoudelijk reglement.....	51
NOTA 1: Behandelen van ontwerpadviezen	52
NOTA 2: Minderheidsnota's bij adviezen aan de Regering: regels	53
NOTA 3: Federale Adviesraad voor Ouderen, benoemingen en ontslagen.....	56

1. Overzicht van de Bureauvergaderingen

Bureau van 14 februari 2019

De federale regering is ontslagnemend en in lopende zaken. Dat noopt het Bureau om enkele praktische afspraken te herzien. Adviezen zullen zowel naar de bevoegde minister gestuurd worden, als klaar gehouden worden voor na de verkiezingen. Met de vertegenwoordiger van het Kabinet pensioenen wordt overlopen wat haalbaar is. Een advies over halftijds pensioen wordt door de Commissie Pensioenen voorbereid. Het wetsontwerp is in de Kamer nog niet definitief afgehandeld, zodat er nog een kans is het advies tijdig door te sturen naar de betrokken minister. Idem voor aspecten van mantelzorg. Pensioen met punten en zware beroepen verdwijnen van de politieke agenda. Omdat de uitgaven met voorlopige twaalfden gebeuren, wordt de welvaartsenveloppe een onuitvoerbare kwestie.

Alle teksten voor het jaarverslag 2018 worden goedgekeurd voor doorzending naar de Raad. Hetzelfde gebeurt met adviezen uit de commissies: adviezen over de beleidsnota's gezondheidszorg, sociale zaken, mobiliteit en een advies in verband met gelijke toegang tot autoverzekeringen van oudere bestuurders.

Aan de commissie pensioenen wordt gevraagd zich te informeren over een eventuele wijziging van het inkomensonderzoek bij IGO, nl het al of niet meetellen van de THAB, nu Vlaams Zorgbudget.

N.a.v. de beleidsnota gezondheidszorg vraagt het Bureau aandacht voor het tekort aan zowel geriateren als geriatrische verpleegkundigen. Die tekorten worden deels gecompenseerd door buitenlandse deskundigen, die zowel een elders in Europa toegekend nummer als een RIZIV-nummer hebben. Hier kan sprake zijn van discriminatie. Bovendien hebben de herkomstlanden zelf een tekort.

Een vraag over de besteding van de overheidsbudgetten Grootstedenbeleid en de aandacht voor ouderen daarbij, wordt verwezen naar de commissie sociale integratie, voor zover er federale aspecten te vinden zijn.

Het secretariaat bezorgde een overzicht van de afwezigheden. Een aantal leden namen definitief ontslag. Mits een betere participatie is het quorum nog bereikbaar. Wel leven er nogal wat misverstanden omtrent ontslag en vervanging. Vaak meent men dat de organisatie die destijds de kandidatuur steunde, ook "eigenaar" is van het mandaat. Men neemt dan niet zelf ontslag, maar laat het doen door de organisatie, die meteen een vervanger voorstelt.

Bureau van 06 juni 2019

Meerdere adviezen worden besproken en doorgestuurd naar de plenaire Raad: advies over halftijds pensioen, over ouderenvriendelijk ziekenhuis, voor een beleid van non-discriminatie wegens leeftijd.

Elke commissie regelde de taalrolwissel van voorzitter en ondervoorzitter met openstelling van deze mandaten en verkiezingen, zoals de statuten voorschrijven. De nieuwe of herbenoemde leden vormen het Bureau vanaf 07.07.2019, voor een periode van 2 jaar.

Commissie Pensioenen: voorzitter Michel Wuyts, ondervoorzitter Felix Van Cakenberghe

Commissie Toegankelijkheid van de gezondheidszorg: voorzitter Luc Jansen, ondervoorzitter Lieve Mus

Commissie Gelijkheid van kansen, Sociale integratie en bestrijding van kansarmoede: voorzitter Daniel Van Daele, ondervoorzitter Johan Truyers

Commissie Mobiliteit: voorzitter: geen kandidaat, ondervoorzitter Piet Van Tittelboom

Voor de plenaire Raad waren er 2 Franstalige kandidaten - voorzitter, Daniel Van Daele en Luc Jansen en 1 Nederlandstalige voor ondervoorzitter, Maddie Geerts. Tijdens deze vergadering trekt de heer Jansen zijn kandidatuur in. De plenaire zal dus over 1 persoon per functie stemmen.

Het Bureau beslist om de expertise van de gewesten/gemeenschappen te betrekken in de commissies voor thema's waar er overlappende bevoegdheden zijn, nv psychiatrie, ouderenvriendelijk ziekenhuis.

Opnieuw werd gedebatteerd over de invulling van openstaande mandaten in de Raad. Ofwel volgt men de letter van de wet en worden de vacatures gepubliceerd in het BS, ofwel respecteren we het delicaat evenwicht dat de regering beoogde bij de huidige samenstelling. Het eerste vergt tijd en leidt nu, in lopende zaken, tot niets. Het tweede betekent dat de organisatie die back-up was voor de ontslagnemer, iemand voorstelt met hetzelfde profiel (M/V, pluralistisch, regio, taalrol, meerderheid ouder dan 60 enz.). Voor deze werkwijzen was er geen meerderheid in het Bureau en dus wordt het niet voorgelegd aan de Raad.

Het Bureau neemt akte van de reactiebrief van Mevrouw De Block op advies 2019/1 - beleidsnota gezondheidszorg. Hij zal aan alle raadsleden bezorgd worden en in de commissie besproken worden. Op de toezending van het jaarverslag kwam een belangstellende reactie van Ecolo.

De Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap vroeg medeondertekening van hun brief/persbericht voor betere uitkeringen. Ouderen maken een belangrijk deel uit van deze doelgroep. Het Bureau gaf zijn goedkeuring, maar wenst bevestiging van de plenaire Raad.

Bureauvergadering van 22 oktober 2019

De verschillende commissies hebben hun verslag opgesteld over de verschillende werkzaamheden die zij organiseren evenals over de adviezen die thans worden voorbereid.

Commissie Gezondheidszorg:

Er zal op allerlei aandachtspunten worden gewezen en voorstellen zullen worden gedaan bij het opstellen van de algemene beleidsnota bestemd voor de toekomstige Minister van Volksgezondheid, evenals voor de preformateurs en voor de Voorzitter van de Kamercommissie Sociale Zaken.

Een afspraak is gepland met Sciensano, opdat ze haar gezondheidsenquête toelicht.

Commissie Sociale integratie, bestrijding van kansarmoede en gelijkheid van kansen

Een ontwerpbrief werd goedgekeurd betreffende de controleprocedure IGO-GRAPA en zal worden verstuurd naar de Minister van Pensioenen.

De voorzitter en de ondervoorzitter van de Commissie worden verzocht deel te nemen aan een hoorzitting over de leeftijd onder leiding van de Evaluatiecommissie federale wetgeving ter bestrijding van discriminaties.

Commissie Mobiliteit

Een tekst betreffende duurzame mobiliteit zal de plenaire vergadering worden voorgelegd over de volgende punten: infrastructuur, vervoerssystemen, gebruik van de ruimte, competenties, reglementering en ondersteuning, met de hulp van een emeritus hoogleraar van de Universiteit Hasselt om ons de weg te wijzen in het brede domein van de mobiliteit.

Commissie Pensioenen

De controleprocedure IGO-GRAPA werd toegelicht aan de leden van de Commissie door een ambtenaar van de Federale Pensioendienst (FPD).

Een tekst over “de toekomst van onze pensioenen” wordt thans voorbereid en zal de plenaire vergadering worden voorgelegd.

Professor Hendrickx zal worden gecontacteerd om de huidige problemen inzake pensioenen, de nieuwe berekeningen, ... te komen toelichten.

Budget

Het bureau besteedt bijzondere aandacht aan de aanwending van ons (pover) budget.

Er wordt onderzocht hoe de FAVO nog nieuwe initiatieven kan opnemen in de beschikbare budgettaire enveloppe.

Blijft een kritiek punt: hoe kan de FAVO communiceren over zijn verwezenlijkingen (perscommuniqué, organisatie van conferenties, ...)?

Varia:

Uitnodiging van mevrouw Sarah Scaillet, Administrateur-generaal van de Federale Pensioendienst (FPD), om het nieuwe berekeningssysteem voor de pensioenen voor te stellen.

ENEO: organiseren van een nationale campagne betreffende de personificatie van ouderen.

Informatie over de nieuwe tarieven van de NMBS vanaf 1 januari 2020.

Bureauvergadering van 21 november 2019

Wij nemen akte van de ontslagen van mevrouw Jeanine Martin en de heer Nick De Meester. De kwestie van de vervangingsprocedure van de leden is steeds zeer lastig. Een wettelijk initiatief moet worden genomen.

Ronde van de commissies

Commissie Pensioenen

Het advies over “de toekomst van onze pensioenen” wordt besproken. Na verschillende correcties in de tekst wordt het ontwerp goedgekeurd en zal het voor stemming in de plenaire vergadering kunnen worden voorgelegd.

Commissie Gezondheidszorg

In reactie op onze nota over het gezondheidsbeleid heeft Minister De Block ons geïnformeerd over onderzoeken uitgevoerd door Sciensano over “kwetsbare ouderen”. Een spreker van deze instelling zal ons de resultaten van de enquête komen toelichten.

De Minister heeft ook geantwoord op ons advies over “het seniorvriendelijk ziekenhuis”. Een werkgroep werd opgericht in het kader van een Belgische Vereniging voor gerontologie en geriatrie om een samenwerking met rondetafel te organiseren met de FAVO en de Vlaamse Ouderenraad.

Commissie Gelijkheid van kansen en bestrijding van kansarmoede

Op 18 november heeft een hoorzitting over de discriminatie ten aanzien van ouderen in het Parlement plaatsgehad.

De volgende onderwerpen zullen weldra worden aangekaart: de controle IGO-GRAPA, de digitalisering van de banken, ...

Reclamecampagne FAVO

Brieven zullen worden verstuurd naar de parlementsleden en naar de verschillende commissies van het Parlement die onze favoriete onderwerpen aankaarten.

2. Overzicht vergaderingen Raad

Plenaire raad van 14 maart 2019

De Raad is tevreden dat nagenoeg alle politieke partijen reageerden op ons memorandum, einde 2018. Sommige stuurden alleen een ontvangstbevestiging, andere onderstreepten de overeenkomsten met hun partijprogramma.

De raadsleden suggereren enkele tekstwijzigingen voor het jaarverslag. Dat wordt dan goedgekeurd. Het zal worden overgemaakt aan de Kamer en aan de fracties. De raadsleden krijgen het overzicht van de uitgaven 2018

- 24 889,70 € tolken
- 2 343,38 € reiskosten en presentiegelden Bureau
- 346,50 € verzekering
- 27 579,58 € totaal

Voor 2019 worden meer vergaderingen voorzien, wat vooral weegt op het tolken. Het totaal van 42 000 € is onderdeel van het pakket voor alle adviesraden en commissies bij de FOD Sociale Zekerheid. Per rubriek is het

- 34 000 € tolken
- 6 000 € reis-en presentiegelden
- 2 000 verzekering

Er is voldoende aandacht besteed aan de voorstellen voor adviezen.

- Advies 2019/1 Beleidsnota Gezondheid en Sociale Zaken
- Advies 2019/2 Beleidsnota mobiliteit
- Advies 2019/3 Gelijke toegang tot autoverzekeringen van oudere bestuurders

Door omstandigheden kwamen de eerste twee adviezen rond de jaarwisseling wat laat klaar en is de regering intussen in lopende zaken. Niettemin bleef het zinvol ze af te werken in functie van de komende beleidsnota's. Hetzelfde geldt voor het advies over halftijds pensioen, waaraan de commissie pensioenen nog werkt. De aanwezige kabinetsleden geven aan wat nog tot de mogelijkheden behoort: wet diverse bepalingen is in voorbereiding, halftijds pensioen is in tweede lezing, nieuw voorstel voor verblijfsvoorwaarde IGO in de maak.

Tenslotte de procedure voor de hernieuwing van de mandaten wordt voorgesteld, dit betekent dat alle voorzitters en ondervoorzitters opnieuw moeten gekozen worden, met wisseling van taalrol. Vóór 7.7.2019 moet die aanduiding afgerond zijn.

Plenaire raad van 12 juni 2019

De Raad bevestigt de voorgestelde adviezen

- Advies 2019/4 Halftijds pensioen
- Advies 2019/5 Ouderenvriendelijk ziekenhuis
- Advies 2019/6 Beleid ter bestrijding van leeftijdsdiscriminatie

De Raad is aangenaam verrast met de reactie van Mevrouw De Block op advies 2019/1 over haar beleidsnota's. Inhoudelijk volgt de commissie dit op. Nu nog hopen op realisaties. De raadsleden steunen de suggestie van de minister om pro-actief te werken. De commissie gezondheidszorg is zinnens een prioriteitenlijst te bezorgen aan de nieuwe regering. Qua thema's wil ze de ereloonsupplementen evalueren.

De commissie pensioenen wenst de actualiteit rond de IGO en het thema minimumpensioen te behandelen.

De commissie mobiliteit zal ook prioriteiten ophoofden.

Voor de commissie armoedebestrijding, gelijke kansen en sociale integratie zal het nieuwe presidium een agenda voorbereiden.

Intussen zijn voor alle commissies de verkiezingen van voorzitter en ondervoorzitter gebeurd en kan het nieuwe Bureau worden samengesteld. Voor de commissie mobiliteit is intussen toch een kandidaat-voorzitter gekend. De commissie moet Guy Sanpo op een later tijdstip nog verkiezen. Uiteraard moet een voorzitter en ondervoorzitter voor de Raad zelf verkozen worden. Er is 1 kandidaat per functie. Na geheime stemming blijken ze met unanimitieit bevestigd: voorzitter Daniel Van Daele, ondervoorzitter Maddie Geerts. Aansluitend stelt de heer Van Daele dat hij dit mandaat niet wenst te cumuleren met dat van de commissie gelijke kansen. Daar moet dus een nieuwe Franstalige kandidaat worden gezocht.

De Raad antwoordt positief op het meeondertekenen van een brief/ persbericht vanuit de Hoge Raad voor Personen met een Handicap. Daarin wordt aangedrongen op een regeringsbeleid met aandacht voor armoede, hogere uitkeringen voor zieken en mindervaliden (waaronder nogal wat ouderen).

Plenaire vergadering van 12 november 2019

De adviezen **2019/07** van de Commissie "Mobiliteit" en **2019/08** van de Commissie "Gezondheidszorg" werden unaniem goedgekeurd.

De ondervoorzitster van de Commissie "Gezondheidszorg" stelt voor Sciensano snel uit te nodigen om het thema van haar enquête over de gezondheid en de kwetsbaarheid van ouderen aan te kaarten.

Het advies over "de toekomst van de pensioenen" is nog niet afgerond en zal tijdens de volgende Raad worden voorgelegd.

Wat betreft de mandaten van de vertegenwoordigers van de FAVO bij de NMBS (Raadgevend Comité van de treinreizigers) en van de Commissie voor aanvullende pensioenen:

- De heer Luc Jansen wordt aangesteld als effectief lid en de heer Luc Declercq als plaatsvervangend lid voor het Raadgevend Comité van de treinreizigers van de NMBS.

- Voor de Commissie voor aanvullende pensioenen moeten de kandidaturen naar de voorzitter worden verstuurd vòòr 9 december (volgende plenaire vergadering) om twee kandidaten aan te stellen (namelijk een man/een vrouw per mandaat).

De bewustmakingscampagne ten aanzien van de parlementsleden is goedgekeurd om hun belangstelling voor onze werkzaamheden op te wekken.

Er wordt voorgesteld rond april/mei 2020 een conferentie te organiseren om ons jaarverslag en bepaalde specifieke onderwerpen voor te stellen.

Drie brieven werden verstuurd naar de Minister van Pensioenen over het probleem van de IGO-GRAPA en het nieuwe controlesysteem.

De kalender van de vergaderingen 2020 wordt goedgekeurd.

Reorganisatie van de werkzaamheden van de FAVO - Deskundigen.

De voorzitter stelt een betere samenwerking met de regionale adviesraden voor.

Plenaire vergadering van 9 december 2019

Twee sprekers van de Federale Pensioendienst (FPD) werden uitgenodigd om de volgende thema's te bespreken:

- Automatisering van de pensioentolagen voor werknemers: de heer Raphaël Coucke
- Nieuwe controleprocedure IGO-GRAPA: de heer Vincent Mahieu

Advies van de Commissie Pensioenen: advies **2019/09** over de toekomst van onze pensioenen werd unaniem goedgekeurd.

Mandaten voor de Commissie voor aanvullende pensioenen

- De heer Luc Declercq wordt aangesteld als effectief lid en mevrouw Marie-Jeanne De Schuyteneer wordt aangesteld als plaatsvervangend lid.

De ondervoorzitster van de Commissie "Gezondheidszorg" is blij met de uiteenzetting van Sciensano over de kwetsbaarheid van ouderen, maar vindt het zeer jammer dat zo weinig leden van de Raad aanwezig zijn wanneer een spreker van deze hoedanigheid op het programma staat.

De Raad zal later Dr. Ri De Ridder, schrijver van een boek over de gezondheidszorg, uitnodigen.

Een advies over de aanvullende pensioenen zal weldra worden opgesteld.

Organiseren van een conferentie in mei/juni 2020: de voorzitters en ondervoorzitters kunnen voorstellen formuleren, ook wat betreft de sprekers.

3. Overzicht vergaderingen van de Commissie Pensioenen

Net zoals voor de andere commissies van de Federale Adviesraad voor Ouderen, bestaat de opdracht van de Commissie Pensioenen erin adviezen voor te bereiden. Het inhoudelijk werkveld van deze commissie is de pensioenreglementering.

Adviezen kunnen tot stand komen op verzoek van de federale regering of van een Wetgevende Kamer, maar ook op eigen initiatief.

In 2019 ontving de FAVO geen enkel verzoek om een advies op te stellen betreffende de pensioenreglementering. De adviezen die de Commissie Pensioenen opstelde, kwamen op eigen initiatief tot stand.

De adviezen van de Commissie Pensioenen werden door het Bureau en de plenaire vergadering van de FAVO goedgekeurd en aan de bevoegde minister bezorgd. De Adviesraad werd echter niet geïnformeerd over het gevolg dat de minister aan de adviezen gaf, alhoewel dit is voorzien in artikel 3, § 4 van de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen.

De commissie is dankbaar voor de aanwezigheid tijdens de commissievergaderingen en actieve deelname van de vertegenwoordigers van de Minister van Pensioenen, en van de pensioeninstellingen (FPD en RSVZ).

In 2019 werden twee adviezen uitgewerkt:

- advies betreffende het halftijds pensioen
- advies betreffende het pensioenbeleid.

De commissie kwam 6 maal samen: op 18 maart, 9 mei, 27 juni, 11 en 25 september en op 25 oktober 2019.

- Op **18 maart 2019** werd het ontwerp tot advies betreffende het halftijds pensioen inhoudelijk besproken. Daarnaast werd de procedure toegelicht voor de verkiezing van een nieuwe voorzitter en ondervoorzitter omdat het lopende mandaat ten einde liep.
- Voor de commissievergadering van **9 mei 2019** werden de heer Johan Janssens (FPD) en mevrouw Giselda Curvers (FPD) als spreker uitgenodigd.
Zij gaven een beeld over de realisaties en toekomstplannen van Mypension.
De commissie keurde eveneens de tekst van het advies betreffende het halftijds pensioen goed.
De vergadering verkoos Michel Wuyts tot nieuwe voorzitter van de commissie en Felix Van Cakenberghe tot nieuwe ondervoorzitter.

De vergaderingen van **27 juni en 11 oktober** hebben bijgedragen aan de totstandkoming van een zeer belangrijk advies over het pensioenbeleid.

Bij de pensioenhervorming werden 5 principes gehandhaafd:

- Het behoud van verworven rechten
- Geen besparingen tegen elke prijs
- Verzekering en solidariteit
- Overleg met vertegenwoordigers van gepensioneerden

- De versterking van het wettelijk pensioen

In dit verband hebben we zeer concrete voorstellen gedaan, waarvan de meest in het oog springende, de invoering is van een gegarandeerd minimum pensioen van € 1.500 netto per maand voor een volledige loopbaan in de 3 pensioenstelsels.

Tijdens de bijeenkomst op **25 oktober** kwamen de pensioenbemiddelaars hun jaarverslag presenteren.

4. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Toegankelijkheid van de gezondheidszorg

De Commissie Toegankelijkheid van de gezondheidszorg kwam 7 keer samen in 2019, namelijk op 21 januari, 25 februari, 29 april, 27 mei, 24 juni, 21 september en op 18 november.

- In de vergadering van **21 januari 2019** werd een ontwerpadvies betreffende de beleidsnota's gezondheidsbeleid en sociale zaken besproken. Er was ook een verkennende gedachtewisseling rond het keurmerk "Seniorenvriendelijk ziekenhuis".
- In de vergadering van **25 februari 2019** werd een toelichting gegeven in verband met "Seniorenvriendelijk ziekenhuis" door Guido Lempens en collega Mark Saon, die werkzaam zijn in het Jessa Ziekenhuis in Hasselt en actief binnen een werkgroep Seniorenvriendelijk ziekenhuis. Aan de hand van goede voorbeelden illustreert de voordracht het belang van er samen voor te gaan wetende dat zelfs kleine details het verschil kunnen maken. Alleen is er noch op Vlaams noch op Federaal niveau een gecoördineerd ouderenbeleid. In deze context hadden we het ook over leeftijdsdiscriminatie in de gezondheidszorg. Er werd afgesproken om voor een volgende vergadering, in functie van het thema, voorbeelden van positieve initiatieven aan te brengen alsook knelpunten en suggesties om dit te verbeteren. Hiermee zou dan een ontwerpadvies opgemaakt worden.
- In de vergadering van **29 april 2019** werd aan de hand van de input van de leden een bespreking gehouden voor een ontwerpadvies "Seniorenvriendelijk ziekenhuis" met vooral het accent op ouderen met een geriatrisch profiel. Geneesmiddelen en ereloonsupplementen, kwetsbare ouderen uit andere culturen kwamen aan bod en ook het tekort aan geriateren en gespecialiseerde hulpverleners. Ook werd de bezorgdheid geuit om de filosofie van seniorenvriendelijke ziekenhuis door te trekken naar WZC. Kandidatuur voorzitter / ondervoorzitter was ook geagendeerd en de verkiezing zal in de volgende commissie gebeuren.
- In de samenkomst van **27 mei 2019** kreeg het advies "Seniorenvriendelijk ziekenhuis" goedkeuring van de commissieleden. De brief van Minister De Block in verband met de beleidsnota volksgezondheid en Sociale Zaken werd bekeken. Voorzitter en ondervoorzitter werden verkozen (ingang juli 2019).
- In de vergadering van **24 juni 2019** werd de tekst van CM Ziekenhuis barometer 2018 geagendeerd. Op de agenda was ook de input van de commissieleden voor het gezondheidsmemorandum ter bespreking. Dit moest leiden tot een advies voor de nieuwe Federale minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid in functie van de opmaak van het nieuwe beleidsplan. Budget, voldoende zorgverleners, aandacht voor geestelijke gezondheidszorg zeker voor ouderen, evoluties in de zorg en voltooid leven kwamen aan bod.
- In de vergadering van **23 september 2019** werd het "gezondheidsmemorandum" kritisch bekeken en definitief opgesteld. Voor de volgende vergadering werd gesuggereerd om iemand van "Sciensano" te vragen om het resultaat van de **gezondheidsenquête 2018** toe te lichten.

- In de vergadering van **18 november 2019** was het enige agendapunt:
“Presentatie van **de resultaten van de gezondheidsenquête 2018** met bijzondere aandacht voor het luik “**kwetsbaarheid bij ouderen**” door Stefaan Demarest. Voor ons ontbrak het luik “psychische kwetsbaarheid”. Er werd een brief aan Minister De Block voorbereid om dit item bij een volgend onderzoek op te nemen. Er werd ook melding gedaan van het antwoord van de minister op ons advies in verband met de “Keuze voor ouderenvriendelijk ziekenhuizen”.

5. Overzicht vergaderingen van de Commissie Gelijkheid van Kansen en de Commissie Sociale Integratie en Bestrijding van Kansarmoede

---

Deze geïntegreerde commissie heeft gedurende het werkjaar 2019 heel sterk de nadruk gelegd op leeftijdsdiscriminatie.

1. De commissiesamenkomst van woensdag **30 januari 2019** stond in het teken van algemene en specifieke informatie over het gebruik van leeftijdsgrenzen en hoe dit aanleiding kan geven tot discriminatie.

Op deze zitting gaf em. Prof. Jef Breda een algemene toelichting over leeftijdsdiscriminatie.

Nadien gaven de heer Rik Reusen en mevrouw Margot De Vuyst (medewerkers van UNIA), een algemeen overzicht van de opdrachten en werkzaamheden van UNIA. Hierin gaven ze ook duidelijk aan welke de mogelijkheden en de beperkingen zijn van het centrum. Tenslotte gingen ze in op concrete dossiers en (lopende) acties en werd nagegaan hoe de samenwerking met de commissie in de toekomst kan verlopen.

2. De commissiesamenkomst van **8 mei 2019**

Op deze samenkomst werd het ontwerpadvies leeftijdsdiscriminatie opgesteld door mevrouw Vogels besproken. Dit advies pleit voor een actief beleid ter bestrijding van leeftijdsdiscriminatie.

Tevens werd een nieuwe voorzitter en medevoorzitter verkozen, respectievelijk Daniel Van Daele (Franstalig) en Johan Truyers (Nederlandstalig).

Aftredend voorzitter mevrouw Mieke Vogels werd bedankt voor haar dynamische rol die zij gedurende de afgelopen 2 jaar waarnam, waarbij armoede en vooral leeftijdsdiscriminatie sterker dan voorheen de agenda bepaalden.

3. De commissiezitting van **25 september 2019**

Op deze commissiezitting werd Philippe Andrienne (Franstalig) verkozen als nieuwe voorzitter van deze commissie. Hij vervangt Daniël Van Daele die verkozen werd als algemeen voorzitter van FAVO.

OKRA werd gevraagd om vanuit haar operationele ervaring op vlak van leeftijdsdiscriminatie getuigenis af te leggen bij de Evaluatiecommissie van de federale wetgeving ter bestrijding van discriminatie (hoorzitting van 18 november).

OKRA nodigde hiervoor de heer Eric van de Bosch van de Cel Gelijke Kansen (FOD Justitie) uit die zijn dienst voorstelde en de hoorzitting van 18 november ruimer kaderde.

Vervolgens gaf de heer Johan Truyers een overzicht van de diverse acties die OKRA ondernam de afgelopen jaren op het vlak van leeftijdsdiscriminatie.

De nieuwe voorzitter nodigde de leden uit om aanvullingen te geven op de uiteenzetting van Johan Truyers. Op de volgende samenkomst zullen zij hiertoe uitgebreid de gelegenheid krijgen.

Tenslotte gaf gastspreker mevr. Courtrez Caroline duiding bij de aan de nieuwe controle van de Federale pensioendienst op de gerechtigden op een Inkomensgarantie voor Ouderen. Op basis van de bespreking werd door de voorzitter een ontwerpbrief opgemaakt ter attentie van de Minister van

Pensioenen, de administratie van de FPD en Bpost. Deze ontwerpbrief werd besproken op het bureau van de FAVO.

4. Commissiezitting van **6 november 2019**

Op de zitting van 6 november werd de bespreking over de voorbereiding van de hoorzitting van 18 november over de antidiscriminatiewetgeving (zie zitting van 25 september) hervat. Aanvullingen op de vorige bespreking betroffen vooral het probleem van de digitalisering en de autoverzekeringen voor ouderen. Daarnaast werd aandacht besteed aan de toegang tot zorg en de taalgevoeligheid. Een problematiek die zich vooral stelt bij de Duitstalige gemeenschap.

Tenslotte werden de vergaderingen voor 2020 vastgelegd.

6. Overzicht vergaderingen van de Commissie Mobiliteit

De commissie mobiliteit vergaderde viermaal in 2019, namelijk op 8 februari, 11 maart, 3 juni en 30 september.

De verbetering van de rijvaardigheid van oudere autobestuurders werd in de commissie op **8 februari 2019** toegelicht door dokter-geriater Lutin van de universiteit Hasselt.

De commissie keurde ook 2 ontwerpadviezen goed: over de beleidsnota mobiliteit van 6 november 2018 van minister Bellot en over de uitsluiting van oudere autobestuurders uit de autoverzekering.

Op **11 maart 2019** werden in de commissie 2 uiteenzettingen gegeven door experts van de FOD Mobiliteit. Het eerste exposé handelde over de slimme technologie in het verkeer, gekend als MaaS-systeem en waarin BMW, Mercedes en Microsoft de promotoren zijn om de integratie van informatie beschikbaar te stellen. Onze commissie noteerde dat ouderen en gehandicapten geen doelpubliek zijn voor deze ontwikkelaars. De tweede uiteenzetting handelde over ITS (intelligente transport systems), toegelicht in de beleidsnota van minister Bellot en die als doel hebben om de productiviteit te verhogen. De commissie noteerde dat inwoners op het platteland en ouderen hiervan niets te verwachten hebben.

De zitting van **3 juni 2019** was gewijd aan de bespreking van een ontwerp, opgemaakt door commissievoorzitter, de heer Van Tittelboom, over de duurzame mobiliteit. Er werd opgedragen de nota uit te werken als een memorandum aan de bevoegde ministers. In dezelfde zitting werd de voorzitter, waarvan het mandaat als voorzitter eindigde, aangesteld als ondervoorzitter voor de volgende twee jaar.

Het ontwerp over de duurzame mobiliteit werd in de zitting van **30 september 2019** opnieuw besproken. Vooraf werd contact gelegd met professor Miermans van de universiteit Hasselt die als verkeersdeskundige bereid was een structuurschema uit te werken. De ondervoorzitter gelastte zich met de verwerking van de ingebrachte voorstellen en kreeg volmacht om het ontwerp te finaliseren en door te zenden aan het bureau van de FAVO waar het op 22 oktober 2019 werd aanvaard. In deze zitting werd de kandidatuur van Guy Sanpo, als voorzitter van de commissie voor de volgende twee jaar aanvaard.

BIJLAGE 1: Adviezen van de Raad

- Advies 2019/1 - Advies betreffende Beleidsnota's gezondheidsbeleid (5 nov 2018) en Sociale zaken (31 okt 2018)
- Advies 2019/2 - Advies betreffende de Algemene Beleidsnota Mobiliteit van 6 november 2018
- Advies 2019/3 - Advies met betrekking de gelijke toegang tot autoverzekering van oudere bestuurders
- Advies 2019/4 - Advies inzake "de keuze voor oudervriendelijke ziekenhuizen"
- Advies 2019/5 - Advies betreffende het halftijds pensioen
- Advies 2019/6 - Advies betreffende een actief beleid ter bestrijding van leeftijdsdiscriminatie
- Advies 2019/7 - Advies betreffende de wensen van de FAVO aan de regering inzake duurzame mobiliteit
- Advies 2019/8 - Aandachtspunten / suggesties voor de opmaak van de beleidsnota van de nieuwe federale minister van Volksgezondheid
- Advies 2019/9 - Advies betreffende het pensioenbeleid

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2019/01

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE BELEIDSNOTA'S GEZONDHEIDSBELEID (5 nov 2018) EN SOCIALE ZAKEN (31 okt 2018)

SITUERING VAN HET ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft de bevoegdheid gekregen om zich bij middel van adviezen uit te spreken over de algeheelheid van de materies die de ouderen aanbelangen.

Eén van deze bevoegdheidsdomeinen slaat op de toegankelijkheid van de gezondheidszorg.

De wet van 8 maart 2007 tot instelling van de Federale Adviesraad voor Ouderen bepaalt in zijn artikel 3 § 2 “ de Adviesraad bespreekt jaarlijks de beleidsverklaring van de regering met betrekking tot de materies in verband houden met de ouderen”.

Na voorbereiding ervan in de Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorg (op 05 november 2018 en 21 januari 2019) heeft de Raad een bespreking gewijd aan de Beleidsnota's op 14 maart 2019.

Rekening houdend met de beperkte bevoegdheden van deze commissie wil de Raad een aantal bedenkingen en suggesties formuleren, die rechtstreeks of onrechtstreeks de ouderen aanbelangen.

ADVIES

Beleidsnota Gezondheidsbeleid

1. De FAVO blijft bezorgd om de budgettaire maatregelen. De algemene groeinorm voor budget 2019 blijft op 1,5% behouden. Zoals we ook in ons advies over de vorige beleidsnota (okt 2017) verwoorden, kan er niet tegemoetgekomen worden aan de stijgende behoefte ten gevolge demografische en technologische evolutie. Er is geen ruimte voor nieuwe zaken;
2. De FAVO is aangenaam verrast dat de minister in de beleidsnota (punt3.3.3.Ouderen) de interministeriële Conferentie Volksgezondheid de opdracht heeft gegeven om op basis van de KCE studie een gemeenschappelijke verklaring uit te werken met betrekking tot het GGZ aanbod voor ouderen o.a. terugbetaling voor psychologische hulp in de eerste lijn. Zo krijgt de FAVO gehoor op

de brief aan de minister en ons advies 2018/08 ivm het uitsluiten van 65 plussers voor de RIZIV terugbetaling voor psychologische hulp. We vernemen dat de werkgroepen opgestart zijn. De FAVO dringt aan om onmiddellijk een einde te stellen aan deze discriminatie en tevens ook voor andere vormen van discriminatie in de zorgverlening;

3. De FAVO beaamt dat de zorgverleners van morgen cruciaal zijn bij de kwaliteitsborging. Dit is zo voor artsen-specialisten in opleiding, huisartsen in opleiding maar evenzeer voor andere disciplines bij de patiënten (o.a. verpleegkundige). Ook hiervoor werd reeds eerder advies gegeven om voldoende te investeren in zorgverleners. Verder blijven we hameren op het tekort aan gerieters dat nog steeds toeneemt, enerzijds door de vergrijzing maar vooral door de te beperkte instroom van nieuwe huisartsen, die hierin gespecialiseerd zijn en de ongelijke spreiding in België. Ook het tekort aan verpleegkundigen met geriatrische specialisatie valt te betreuren. De onduidelijkheid rond de financiering van bijzondere beroepstitel van geriatrische verpleegkundige en de integratie van het IF-IC systeem verminderen de aantrekkelijkheid voor de ouderenzorgsector die nochtans zeker nood heeft aan zorgverleners met specifieke kennis van kwalitatieve geriatrische zorg;
4. De FAVO vindt het positief dat er meer ingezet wordt op informatie en bewustmaking van de patiënt / de burger o.a. met infocampagnes. Empowerment (waarvan sprake) in de zorgverlening richt zich niet enkel naar de patiënt / cliënt maar evenzeer naar zorgverleners, organisatie (overheid). Er moet ruimte gecreëerd worden om de regierol van de patiënt te versterken maar zeker ook kwetsbaarheden te herkennen. Mobiele toepassingen om patiënten op te volgen, de uitrol van de "Personal Health Viewer" zijn belangrijk. Maar er dient rekening gehouden te worden met de groep mensen (waaronder zeker ouderen) die leek zijn in de digitale wereld. Hiervoor is extra aandacht nodig.
Dat versterken van koepelorganisaties eveneens is opgenomen, is zeker positief. Ze zijn immers belangrijk bij het informeren van patiënten / leden. De plaats en de positie van de patiënt dient geëvalueerd te worden in functie van de patiëntenrechten.
De FAVO vindt echter dat het tijd is om de wet in kader van patiëntenrechten (2003) eens te herbekijken;
5. Wat de gezondheidsenquête betreft, wordt het werk afgerond eind 2018. De FAVO wil graag geïnformeerd worden over de resultaten en de opvolging ervan;
6. Patiëntgerichte zorg;
  - Wat preventiebeleid betreft, is het interministerieel overleg voor de diverse campagnes essentieel;
  - Wat palliatieve zorg betreft, vindt de FAVO het uiterst belangrijk dat er een betere detectie gebeurt van de "palliatieve patiënt" zodat deze de beste zorg krijgt in die situatie vooral door een beter interdisciplinair overleg zowel in ziekenhuis als in thuissituatie;
  - GGZ zie punt 2. De FAVO vindt het positief en belangrijk dat een luik ouderen is opgenomen in dit beleidsdocument. De FAVO wil verder betrokken worden in de evolutie van de beleidskeuze;
  - De FAVO mist echter een luik over zorg voor personen met dementie, vooral genuanceerde beeldvorming en de kwaliteit van zorg bij deze groeiende groep chronische zieken verdient meer aandacht. Belangrijk is investeren in opleiding (en navorming) i.v.m. deze zorg ook in de eerste lijn. Sommigen instellingen testen het werken met een dementiecoach. Dit kan

een meerwaarde zijn want het verouderen van de bevolking en de hogere leeftijd doet de kans op dementie toenemen;

De aandacht voor mantelzorgers ontbreekt. Nochtans komt de zorg voor patiënten met dementie vooral op de schouders van de mantelzorgers;

- De gewesten investeren in het informeren van het publiek, dat is een goede zaak. De FAVO pleit echter voor een betere coördinatie en afstemming van de dementieplannen van de gemeenschappen, voor een uitgebouwd zorgaanbod voor personen met dementie. Er is nood aan voldoende dementiekundige basiszorg ook binnen de vermaatschappelijking van zorg;

7. Ziekenhuisnetwerken;

- De keuze voor locoregionale klinische netwerken passend in een nieuw organisatiemodel om via klinische samenwerking kwalitatieve, efficiënte en toegankelijke wijze zorg aan te bieden, lijkt een goede keuze.
De FAVO blijft echter de bekommernis hebben voor goede geografische bereikbaarheid zeker voor plattelandsgebieden. Dit kan een probleem zijn voor de patiënt (ouderen) maar ook voor familie die grotere afstand moet afleggen, meer kosten, minder bezoek voor patiënt (zie advies vorige beleidsnota);
- Hier verwijzen wij graag naar de visie “seniorenvriendelijk ziekenhuis”. Er zijn al ziekenhuizen en zorgverleners die de nood aanvoelen om initiatieven te nemen die bijdragen aan een ziekenhuis dat meer tegemoet wil komen aan de noden van als maar meer ouderen. Dit moet aangemoedigd worden en kan best in samenwerking met de ouderenadviesraden op diverse niveau’s;
- Eind 2018 moeten de 3 thematische werkgroepen moeder / kind; **ouderwordende populatie** en spoedeisende hulp hun voorstellen en conclusies over de toekomstige visie & organisatie van de zorgopdracht aanleveren. De FAVO is bijzonder geïnteresseerd in het resultaat van de werkgroep ‘ouderwordende populatie’ en wenst daar nog een advies over te geven voordat de bespreking met de deelstaten wordt opgestart;

8. E-gezondheid (eHealth)

De FAVO is van oordeel dat nieuwe technologieën zoals mHealth de zorgverlener nog beter kunnen ondersteunen bij diagnosestelling, behandeling en opvolging van de toevertrouwde patiënten. Alleen is er de bezorgdheid hoe ouderen hierin kunnen betrokken worden. Bij de eerste evaluatie van de 24 projecten kan men dat niet afleiden;

9. Tekorten in de beleidsnota i.v.m. toegankelijkheid:

- De FAVO eist iets meer aandacht voor **wijkgezondheidscentra, forfaitaire eerstelijnspraktijken**. Deze centra gebaseerd op multidisciplinaire samenwerking leunen toch sterk aan bij de strijd tegen gezondheidsongelijkheid en zijn ook sterk in de preventieve gezondheidszorg.
De FAVO pleit om meer budget voor de eerste lijn vrij te maken voor de forfaitaire eerstelijnszorg. Kan het derde betalerssysteem ook niet verder uitgebreid worden?
- Ereloonsupplementen in ziekenhuisverblijven;
De FAVO is bezorgd over de sterke toename van ereloonsupplementen bij een ziekenhuisopname en dit niettegenstaande het verbod op ereloonsupplementen in de

tweepersoonskamers;

Nog veel ouderen hebben geen hospitalisatieverzekering of hebben een verzekering met beperking van de tussenkomst op supplementen. In de 21ste eeuw moet de zorg in een eenpersoonskamer onderdeel zijn van basiszorg. Het is in elk geval onaanvaardbaar dat basiskwaliteit van zorg afhankelijk is van het al dan niet hebben van een hospitalisatieverzekering en dus het al dan niet kunnen betalen van ereloonsupplementen. Vooral voor chronisch zieken, ouderen, mensen met polyopathie kan de verblijfsduur lang zijn en lopen de supplementen op door o.a. toezichtshonoraria en / of revalidatiesessies. Dit baart zorgen omdat de patiënt geen correcte inschatting kan maken van de hoogte van de uiteindelijke factuur. Ook de ereloonsupplementen in de ambulante zorg zijn een probleem.

Beleidsnota Sociale Zaken

1. Bijverdiene, flexi-jobs nu ook voor gepensioneerden.
De FAVO stelt zich de vraag naar het effect hiervan op de inkomsten van Sociale Zekerheid. Het is een delicaat evenwicht. Het kan nooit een excuus zijn om te lage basispensioenen te rechtvaardigen;
2. Automatische toekenning van rechten (sociale tarieven en aanverwante rechten). Nog veel burgers die zich in een precaire situatie bevinden, genieten niet van hetgeen waarop ze recht op hebben (via buffer gegevensbank). In de nota wordt verwezen naar de huidige ICT-mogelijkheden om de burger zelf uit te rusten met mobiele toepassingen. We weten echter niet hoe groot deze groep is en welke de kenmerken zijn van deze groep (aantal ouderen? Kansarmen?). Niemand mag uit de boot vallen. De FAVO stelt zich toch vragen hoe deze groep (o.a. ouderen) bereikt zal worden via app of responsive website;
3. Mantelzorg
De FAVO vindt het niet kunnen dat de uitvoeringsbesluiten van de wet rond mantelzorgers zo lang op zich laat wachten. Inderdaad, de zo nodige informele zorg moet officieel erkend worden en mantelzorgers moeten kunnen rekenen op steun, informatie en op een eenvoudige ontsluiting van de sociale voordelen waar ze recht op hebben.
Toch is het belangrijk op te passen voor bijkomende administratieve rompslomp voor mantelzorgers.

Goedgekeurd in de algemene vergadering van 14 maart 2019

Maddie Geerts
De voorzitter

Philippe Andrienne
De ondervoorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2019/02

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE ALGEMENE BELEIDSNOTA MOBILITEIT VAN 6 NOVEMBER 2018

SITUERING VAN HET ADVIES

De FAVO is bevoegd advies te geven over federale materies die de ouderen aan belangen. Een ervan betreft de mobiliteit Artikel 3,paragraaf 2 van de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van de FAVO beveelt aan de beleidsverklaringen van de ministers te bespreken.

De laatste algemene beleidsnota mobiliteit werd op 6 november 2018 vrijgegeven De commissie mobiliteit van de FAVO heeft deze besproken op 30 november 2018 en op 8 februari 2019 en formuleert volgende suggesties die de plenaire vergadering van de FAVO heeft aangenomen op 14 maart 2019.

ADVIES

De Federale Adviesraad :

- pleit ervoor dat de uitrol van het digitale verhaal (I t s - systeem - mobility as a Service - smart mobility) rekening houdt met de duizenden regelmatige oudere treingebruikers die weinig of niet vertrouwd zijn met deze technologische omwenteling en daardoor kunnen gedwongen worden af te haken en de invoering van het GEN aan hen zien voorbijgaan;
- dringt erop aan dat de roadshows over de vervoerplannen van de nmbs, voorzien in de eerste helft van 2019, aan ouderenorganisaties de gelegenheid geven hun inbreng te doen;
- vraagt de kortingstarieven bij de NMBS voor ouderen te handhaven en de uurbepanking voor het gebruik van het seniorenbiljet af te schaffen omdat het ouderen die een lang traject sporen discrimineert en de bescherming van pendelaars in de ochtendspits geen valabel argument is;
- vraagt tevens voldoende en dus meer treinen en bussen te voorzien tijdens de schoolverloven zodat oudere mensen met beperkt budget en beperkte mobiliteitsmogelijkheden zich normaal kunnen verplaatsen met het openbaar vervoer.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 14 maart 2019.

Maddie Geerts
De voorzitter

Philippe Andrienne
De ondervoorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2019/03

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE GELIJKE TOEGANG TOT AUTOVERZEKERINGEN VAN OUDERE BESTUURDERS

SITUERING VAN HET ADVIES

De wet van 8 maart 2007 tot oprichting van de FAVO heeft deze de bevoegdheid gegeven advies te geven over federale materies die de ouderen aanbelangen. De commissie mobiliteit van de FAVO heeft op 30 november 2018 een bespreking gewijd aan de problematiek van de discriminatie van oudere bestuurders met betrekking tot het zich verzekeren of verzekerd blijven bij een autoverzekering.

De commissie heeft inzake een expert gehoord van het overheidsagentschap Unia.

Vanuit de vaststellingen dat:

- de gelijke toegang tot autoverzekeringen voor oudere bestuurders niet gewaarborgd is;
- meerdere verzekeringsmaatschappijen algemene risicoprofielen hanteren bij hun beslissing al dan niet te verzekeren terwijl er wettelijke verplichting is alle aanvragen individueel te onderzoeken;
- uitsluitingen zonder opzegging voorkomen;
- hogere verzekeringspremies worden toegepast die uitsluitend gebaseerd zijn op leeftijd;
- soms contractverlenging wordt geweigerd en verwezen wordt naar het tarifieringsbureau;
- bestuurders van 70 en ouder de laagste bonus- malus en de laagste ongevallen hebben.

Formuleert de FAVO volgend advies:

ADVIES

- het is dringend gewenst de gentlemen's-agreement met de autoverzekeringssector te herzien;
- de FAVO vraagt de afschaffing van het verborgen gebruik van de leeftijd als verzwarende risicofactor om het discrimineren van oudere bestuurders moeilijker te maken;

- de FAVO vraagt ook dat, in geval van weigering vanwege meerdere private autoverzekeringsmaatschappijen waardoor een beroep wordt gedaan op het tariferingsbureau, laatstgenoemde een herziening van het dossier oplegt ten minste na 3 jaar zonder nieuwe schade in de gebruikelijke tarifiering van de maatschappijen;

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 14 maart 2019.

De voorzitter,
Maddie GEERTS

De ondervoorzitter,
Philippe ANDRIANNE

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2019/04

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN INZAKE “DE KEUZE VOOR OUDERVRIENDELIJKE ZIEKENHUIZEN”

Uitgangspunten en situering van het advies:

“Het is een gegeven dat de levensverwachting steeds toeneemt. De mensen leven langer in goede gezondheid. Maar dit kan vlug wijzigen want multiple pathologie concentreert zich op hogere leeftijd.” Zie advies 2014/9 (12 december 2014).

Volgens de internationale statistiek “HelpAge” staat België op een niet benijdenswaardige 27ste plaats inzake het verouderings- en vergrijzingsbeleid. Dit uit zich ook in de zorg voor ouderen, zeker voor ouderen “met geriatrisch profiel” tzt met multiple, complexe pathologie.

We stellen vast dat er geen of te weinig holistische aanpak is bij de opname van ouderen in de ziekenhuizen.

- Opvang en onthaal, vooral via spoedafdeling loopt fout.
- Er is te weinig aandacht voor informatie aan patiënt, aan mantelzorger, familie. Het ontbreekt soms aan respect voor de oudere.
- Veelal wordt bij de diagnose en behandeling teveel gefocust op herstel van de aandoening(en) in plaats van functiebehoud en kwaliteit van leven.
- Te weinig aandacht gaat naar mobiliteit en bevordering van de zelfredzaamheid, pro-activiteit om complicaties te voorkomen en naar de psychische impact van een ziekenhuisopname.
- Tenslotte is ook onvoldoende aandacht / begeleiding voor het levenseinde traject.

Toch nemen heel wat ziekenhuizen in Vlaanderen initiatieven, het ontbreekt echter aan een gecoördineerd beleid, leren van mekaar, mekaar inspireren en niet elk voor zich het warm water uitvinden, samen een visie uitwerken, uitwisselen van ideeën/goede voorbeelden/ enz. **We** hopen dat dit verbetert met de uitbouw van de ziekenhuisnetwerken.

Ieder ziekenhuis of –netwerk zou verplicht moeten zijn een beleid te voeren in het kader van ouderenvriendelijk ziekenhuis. Maar om goede zorgen te kunnen bieden zijn voldoende geriaters,

geriatische verpleegkundigen, kinesisten ... met stage-ervaring in geriatrie nodig. Het ontbreekt aan stimuli hiertoe.

ADVIES

De weg naar een senioren vriendelijk ziekenhuis met holistische visie als voorwaarde.

1. De FAVO eist meer aandacht van de overheid en de nodige incentives voor de verzorging van de geriatische patiënt in het ziekenhuis. Hiervoor is voldoende gespecialiseerd personeel nodig. Reeds eerder hadden wij in onze adviezen het nijpend tekort aan geriateren aangehaald.

De capaciteit van de G-diensten staat vandaag onvoldoende in verhouding tot het stijgend aantal patiënten met geriatisch profiel. Dit moet veranderen. Slechts 40 à 50 % van deze patiënten worden nu op G-dienst opgenomen.

De FAVO herhaalt de vraag om de geriatische discipline aantrekkelijker te maken voor artsen en verpleegkundigen. Het is hoogst nodig dat er meer expertise komt om goede geriatische zorg te kunnen bieden en functieverlies door opname te vermijden. Anderzijds moeten alle zorgverleners gesensibiliseerd worden voor een juiste benadering van de oudere patiënt in het ziekenhuis, zeker voor de ouderen met een geriatisch profiel.

2. Het beleid moet werk maken van maatregelen om de geriatische kennis en expertise van het personeel te verbeteren en vooral te zorgen voor een “ouderen vriendelijke attitude” in het ziekenhuis m.a.w. meer aandacht voor geriatische zorg zowel wat betreft kwaliteit van zorg als van relatie zorgverlener - patiënt. De zorg voor oudere patiënten in het ziekenhuis is immers uitdagend en veelomvattend.

3. De FAVO erkent het waardevolle van de interne geriatische liaisonteams (sinds 2014 structureel) maar stelt zich vragen in hoeverre de aanbevelingen van het mobiel liaison team strikt opgevolgd worden bij de ouderen met een geriatisch profiel.

Anderzijds is ook de werkdruk van dit team heel groot zodat een aantal patiënten wellicht niet kunnen opgevolgd worden. Dat moet veranderen.

Ook een opname via spoed voor ouderen met een geriatisch profiel verloopt niet zoals het zou moeten. Ook daar moet het interne liaisonteam kunnen ingeschakeld worden. Vroege detectie van een patiënt met een geriatisch profiel helpt immers de juiste keuze van dienst bepalen (zie KCE rapport 245AS-2015 globale geriatische benadering: rol van de interne geriatische liaison teams).

In 2010 werkten 87% van de Belgische ziekenhuizen met intern liaison maar slechts in 11% van de gevallen werken ze voor spoeddienst. De FAVO is geïnteresseerd in de meer recente cijfers (In Frankrijk is interne liaison voor een spoeddienst verplicht.). Het is immers zo dat opname via spoed voor de oudere patiënt niet evident is, wel vaak voorkomt, maar niet borg staat voor de beste kwaliteit. Spoeddiensten zijn niet ingericht om ouderen op de juiste, kwalitatieve manier op te vangen en te ondersteunen.

4. De FAVO pleit er voor dat de overheid voor de hospitalisatie niet enkel moet inzetten op inkorting van de verblijfsduur, maar eveneens oog moet hebben voor het stijgend aantal ouderen met veelal multiple, chronische aandoeningen. Daarom moet de overheid zorgen voor de nodige financiële middelen om meer geriatische expertise in het hele ziekenhuis te krijgen. Bij het ontslag van de patiënt

uit het ziekenhuis moet de nodige nazorg in het thuismilieu gegarandeerd worden, bvb. voor wat betreft geneesmiddelen, thuisverpleging en eventuele materialen.

5. De FAVO volgt de visie van KCE rapport 245As om de kwaliteit van zorg voor de geriatrische patiënten in het ziekenhuis te evalueren zowel voor opname op een G-dienst als op niet geriatrische diensten. De geriatrische opleiding (theorie en stages) moet bijgestuurd worden en opgenomen worden in het basiscurriculum van artsen, verpleegkundigen en andere betrokken zorgactoren. De kwaliteit van de geriatrische zorgen moet gegarandeerd zijn in de kwaliteitsaudits van de ziekenhuizen. Zo verscherp je de aandacht. De FAVO wil ook nog eens benadrukken dat er nood is aan bijkomende expertise rond dementie en herhaalt de vraag om dementieplannen op mekaar af te stemmen.
6. De FAVO kiest voor een ouderenvriendelijk ziekenhuis tzt voor sterke, kwalitatieve zorg vooral voor ouderen met geriatrisch profiel met specifieke aandacht voor delier, voeding, vallen, mobiliteit, functionaliteit, continentie, omkadering (mantelzorg/familie) pijn en polyfarmaca. Speciale aandacht is ook nodig voor een goed voorbereid ontslag en nazorg. Ethische vragen als zorg rond levenseinde, vroegtijdige zorgplanning, palliatieve zorg zijn eveneens belangrijk zeker bij de ouderen die geen herstel potentieel meer hebben. Dit vraagt gespecialiseerde zorgverleners maar vooral een attitudeverandering, aanhoudende inspanning van alle medewerkers natuurlijk gesteund door het beleid van het ziekenhuis, de ziekenhuisdirectie.

Tot slot:

Het KB van 29 januari 2007 over de erkenningsnormen voor het zorgprogramma voor de geriatrische patiënt heeft de zorg voor ouderen in een ziekenhuisomgeving structureel verankerd.

Vandaag blijft het echter een strijd om aandacht voor kwaliteitsvolle ouderenzorg buiten de afdelingen voor geriatrie, bij verschillende medici en paramedici en bij directieleden warm te houden. Eisen- en kwaliteitskaders zoals NIAZ (Nederlands Instituut voor Accreditatie in de Zorg) of het Amerikaanse JCI (Joint Commission International) kunnen wel enkele vereisten bevatten die (in)direct de aandacht op ouderenzorg vestigen, echter voor heel wat belangenbehartigers, die zich dagelijks in de strijd gooien, is dit onvoldoende. (uit Verslag werkgroep leidinggevenden in de Geriatrie 26-04-2019)

De FAVO vraagt aan de toekomstige ministers voor gezondheidsbeleid prioritaire aandacht te besteden aan een duidelijke visie op de toekomst voor de goede zorg voor ouderen in het ziekenhuis, de kwaliteitsaudits aan te passen maar evenzeer om de financiering van het ziekenhuis bij te sturen om deze kwalitatieve zorg voor ouderen te realiseren. Enkel op die manier kan de kwaliteit in het kader van ouderenvriendelijk ziekenhuis verbeteren. Uiteraard is interministeriële samenwerking / afstemming (federaal, regionaal en gemeenschappen) hierbij essentieel.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 19 juni 2019.

**De voorzitter,
Maddie GEERTS**

**De ondervoorzitter,
Philippe ANDRIANNE**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2019/05

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE HET HALFTIJDSPENSIËN

SITUERING VAN HET ADVIES

De Algemene Beleidsnota Pensioenen van 17 oktober 2018 vermeldt: “De Regering heeft beslist om het halftijds pensioen in te voeren in de pensioenstelsels van de werknemers, de zelfstandigen en de publieke sector”.

ADVIES

Algemeen

De FAVO bevestigt het advies dat werd opgemaakt naar aanleiding van de Algemene Beleidsnota Pensioenen (van 17 oktober 2018). De inrichting van een halftijds pensioen mag geen afbreuk doen aan de bestaande vormen van landingsbanen en uitstapmogelijkheden. Het halftijds pensioen moet zich beperken tot een bijkomend alternatief om de periode van de eindloopbaan te dynamiseren. Al was het maar om te voorkomen dat personen die niet voldoen aan de voorwaarden voor een halftijds pensioen geen andere mogelijkheden zouden hebben om de laatste arbeidsjaren werkbaar te houden.

Het halftijds pensioen moet een recht zijn voor iedere werknemer, zelfstandige of ambtenaar. Er mag geen onderscheid zijn naar aard van tewerkstelling, functie, bedrijf of sector.

Een werkgever kan niet verbieden dat een werknemer kiest voor het systeem van halftijds pensioen, noch kan de werkgever een werknemer hiertoe verplichten.

Deeltijds pensioen

Voor de FAVO mag een deeltijds pensioen niet beperkt blijven tot slechts één mogelijkheid: 50 % van het pensioen. In de drie pensioenstelsels moet het mogelijk zijn om het pensioen ook voor 1/3, 1/4 of 1/5 op te nemen.

Om actieven de kans te geven langer aan het werk te blijven, moet de overgang van een actieve loopbaan naar het pensioen gradueel kunnen verlopen.

Dit betekent dat een actieve het deeltijds pensioen jaarlijks moet kunnen uitbreiden: bijvoorbeeld van 1/5 naar 1/4, van 1/4 naar 1/3, van 1/3 naar 1/2.

Wie kiest voor een deeltijds pensioen, moet de tewerkstelling in evenredigheid met het deeltijds pensioen verminderen.

Hierbij kan de tewerkstelling in VTE-dagen juist vóór de ingangsdatum van het deeltijds pensioen vergeleken worden met de tewerkstelling in VTE-dagen na de ingangsdatum.

Hiermee moet vermeden worden dat iemand die bewust koos voor een deeltijdse tewerkstelling zonder bijpassing, later deze tewerkstelling zou combineren met een deeltijds pensioen zonder de tewerkstelling te verminderen.

Voor zelfstandigen is het moeilijker om het aantal dagen van tewerkstelling te bepalen. Als alternatief rekening houden met het inkomen, zorgt eveneens voor onzekerheid.

De FAVO vraagt dat in het stelsel van de zelfstandigen een regeling tot stand komt dat even accuraat is als dit in het stelsel van de werknemers en van de ambtenaren.

Dit betekent dat in de drie stelsels een evenwaardige regeling tot stand komt, dat gebaseerd is op een vermindering van:

- het aantal pensioenopleverende VTE-dagen, en
- het beroepsinkomen.

De keuze voor een deeltijds pensioen heeft tot gevolg dat een overschrijding van de beroepsinkomsten of van het aantal arbeidsdagen, als toegelaten arbeid moet worden aanzien.

Dit betekent dat in geval van overschrijding het deeltijds pensioen slechts kan worden verminderd in verhouding tot deze overschrijding.

De keuze voor een deeltijds pensioen is definitief.

Voorwaarden

De FAVO kan zich niet vinden in de voorwaarde dat men een tewerkstelling van 80 % van een voltijdse betrekking moet bewijzen gedurende de laatste 12 maanden voorafgaand aan de maand van de pensioenaanvraag.

Deze voorwaarde heeft tot gevolg dat vele oudere werknemers, en voornamelijk vrouwen, geen toegang verkrijgen tot het halftijds pensioen.

De FAVO vraagt een vermindering van het percentage tot 60 %.

Om het recht op een halftijds pensioen te verkrijgen, moeten perioden van tijdelijke werkloosheid, primaire ziekte-uitkering, vakantie, ... tijdens de laatste 12 maanden worden gelijkgesteld met gewerkte perioden.

Pensioenbedrag

De FAVO is van mening dat de berekening van een "voltijds" pensioen als basis dient voor het halftijds pensioen.

Dit houdt in dat hierbij rekening wordt gehouden met o.a.: minimum jaarrecht, minimumpensioen, supplement gewaarborgd minimum, pensioenbonus, ...

Heeft de halftijds gepensioneerde recht op een pensioenbonus in het pensioenstelsel waarin het halftijds pensioen wordt uitbetaald, dan is de FAVO van oordeel dat deze bonus volledig moet worden toegekend, en eventueel jaarlijks wordt aangepast.

Mypension

Kiezen voor een halftijds pensioen kan, afhankelijk van de situatie, een lager pensioenbedrag tot gevolg hebben dan wanneer de betrokkene voor een andere eindloopbaanregeling zou gekozen hebben.

Voor de FAVO is het daarom noodzakelijk dat Mypension wordt uitgerust met een simulatietool die toelaat een zo correct mogelijke raming te maken van het pensioenbedrag afhankelijk van het gekozen scenario:

- verderzetting van de bestaande loopbaan;
- verderzetting van de loopbaan in het kader van een uitstapmogelijkheid;
- verderzetting van de loopbaan in het kader van een halftijds pensioen;
- ...

Deze tool moet het mogelijk maken dat geïnteresseerden de financiële gevolgen van de verschillende alternatieven correct kunnen inschatten om zo een bewuste keuze te maken.

Cumulatie met andere sociale uitkeringen

De cumulatie van een rustpensioen met een ander vervangingsinkomen is niet toegestaan. De FAVO is echter van mening dat het pensioen van een gerechtigde op een halftijds pensioen niet onmiddellijk mag worden geschorst bij ziekte en/of tijdelijke werkloosheid. Werkloosheid en ziekte zijn niet iets waarvoor vrijwillig wordt gekozen, zodat de betrokkene hiervoor niet mag worden bestraft.

De FAVO stelt daarom voor om in geval van een halftijds pensioen dezelfde uitzonderingsmaatregelen toe te passen als bij een overlevingspensioen. Dit houdt in dat een verminderd halftijds pensioen gedurende maximum 12 al dan niet opeenvolgende maanden kan worden gecumuleerd met een ander vervangingsinkomen. De vermindering van het pensioenbedrag staat in verhouding met de halftijdse breuk van het halftijds pensioen.

Bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd

De FAVO is van mening dat een gerechtigde op een halftijds pensioen, bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd, niet mag worden verplicht voltijds in pensioen te gaan.

De betrokkene moet de mogelijkheid hebben om ook na de wettelijke pensioenleeftijd halftijds verder te blijven werken.

Afgeleide pensioenrechten

De FAVO aanvaardt dat om praktische redenen er geen afgeleide pensioenrechten aan de (gewezen) huwelijkspartner kunnen worden toegekend op basis van een halftijds pensioen.

Maar, dit mag echter niet tot gevolg hebben dat het recht op een halftijds pensioen op basis van de eigen loopbaan wordt beperkt.

Voor de FAVO mag een gerechtigde op een gezinspensioen evenmin worden uitgesloten van het recht op een halftijds pensioen.

De FAVO stelt voor om in geval van overlijden van een halftijds gepensioneerde, het overlevingspensioen toe te kennen vanaf de maand van overlijden.

Vergoeding voor arbeidsongevallen en beroepsziekten

De keuze voor een halftijds pensioen mag geen invloed hebben op de vergoeding wegens arbeidsongevallen en beroepsziekten.

Pas vanaf de ingangsdatum van het voltijds pensioen mogen de cumulatierregels voor arbeidsongevallen en beroepsziekten worden toegepast.

Aanvullend pensioen en groepsverzekering

Tijdens de periode van het halftijds pensioen kan de gerechtigde nog bijdragen tot een aanvullend pensioen of groepsverzekering.

De ingangsdatum van het halftijds pensioen mag, voor de pensioenen uit de tweede pijler, niet als ingangsdatum van het rustpensioen worden aanzien.

Het aanvullend pensioen mag daarom pas worden uitbetaald zodra de betrokkene voltijds met pensioen gaat.

Belastingen

In de huidige belastingreglementering wordt de cumulatie van een pensioen met een beroepsinkomen zwaar belast.

De FAVO vraagt naar de nodige fiscale omkadering, met name met betrekking tot de fiscale vrijstelling op pensioen, zodat een eventuele keuze voor het halftijds pensioen fiscaal niet wordt bestraft.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 19 juni 2019.

De voorzitter,
Maddie GEERTS

De ondervoorzitter,
Philippe ANDRIANNE

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2019/06

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE EEN ACTIEF BELEID TER BESTRIJDING VAN LEEFTIJDSDISCRIMINATIE

SITUERING VAN HET ADVIES

- De commissie sociale integratie, gelijke kansen en bestrijding van de armoede heeft op 30 januari 2019 een hoorzitting georganiseerd over leeftijdsdiscriminatie met professor emeritus Jef Breda en met de onafhankelijke overheidsinstelling Unia. Professor Breda tekende de maatschappelijke context van het fenomeen leeftijdsdiscriminatie, twee vertegenwoordigers van Unia brachten een helder beeld over wat Unia wel en niet kan op vlak van leeftijdsdiscriminatie.
- Aanleiding van dit advies is de beperkte beleidsaandacht voor het toenemend aantal meldingen van discriminatie op basis van leeftijd.
- Eerder al keurde de FAVO adviezen goed over discriminatie van oudere bestuurders met betrekking tot het zich verzekeren of verzekerd blijven bij een autoverzekering. De FAVO richtte ook een schrijven aan de minister van volksgezondheid met betrekking tot de leeftijdsdiscriminatie wat betreft de terugbetaling van de ambulante psychologische consulten. Die wordt immers beperkt tot mensen onder 65 jaar.
- Ook op de arbeidsmarkt krijgen mensen te maken met leeftijdsdiscriminatie.
- Ook in andere sectoren zoals de toegang tot goederen en diensten is sprake van een verhoogd aantal meldingen van discriminatie op basis van leeftijd.
- Zo discrimineren de regionale overheden in zorgaanbod voor mensen die jonger zijn dan 65 en zij die ouder zijn dan 65. De zorg voor personen met een handicap is beperkt tot mensen jonger dan 65. De terugbetaling van hulpmiddelen voor iemand met een herseninfarct of met een degeneratieve spierziekte bijvoorbeeld, is veel uitgebreider voor iemand die de diagnose krijgt op 64 jaar en 9 maanden dan voor iemand getroffen op 65 jaar en één maand.
- Met het groeiend aantal 65+ers en een ziekteverzekering onder budgettaire druk vreest de FAVO dat meer en meer een onderscheid zal gemaakt worden tussen een zorgaanbod voor -65 ers en + 65 ers.
- Ook op de private markt zien we discriminatie op basis van leeftijd , onder meer in de verzekeringswereld. Zo betalen ouderen maar ook mensen die in een bepaalde regio wonen, veel meer voor een hospitalisatieverzekering. De FAVO verzet zich tegen een verdere segmentering op basis van

leeftijd, woonplaats.... Alleen een verzekering die risico's solidair spreidt over alle verzekerden garandeert de gelijke toegang tot de gezondheidszorg.

- Het aantal gevallen van leeftijdsdiscriminatie is niet gekend en wordt ook niet in kaart gebracht. Een aantal recente publicaties over de rechten van ouderen geven alvast geen fraai beeld. Ann Peuteman berekende in haar boek 'Grijsgedraaid' dat meer dan 100.000 Belgen onder financieel bewind staan. Het feit van 80 te zijn is vaak voldoende motivatie voor de vrederechter om een bewindvoerder aan te duiden. Sommige advocaten controleren 50 tot 100 oude mensen. Dit is maar het topje van de ijsberg, onder meer omdat sommige vormen van discriminatie als heel gewoon worden ervaren door de ouderen, waardoor een reactie, laat staan een melding uitblijft. De FAVO pleit dan ook voor sensibilisering en de oprichting van een meldpunt ouderendiscriminatie.
- In 2000 telde België 2 249 411 zestigplussers. Dat is 21,9 % van de bevolking. Tegen 2050 zal hun aantal verder stijgen tot ongeveer 3,5 miljoen (32,5 % van de bevolking). De sterkste toename verwachten we tussen 2010 en 2030. Dit betekent dat de groep die mogelijk slachtoffer wordt van leeftijdsdiscriminatie almaar groter wordt.
- In de beleidsnota gelijke kansen van de huidige ontslagnemende regering wordt discriminatie op basis van leeftijd niet opgenomen.

ADVIES

De FAVO vraagt:

- dat de volgende regering een krachtadig beleid voert om leeftijdsdiscriminatie te bestrijden;
- dat de volgende regering elke beleidsmaatregel onderwerpt aan een toets om te voorkomen dat de overheid discrimineert op basis van leeftijd ;
- de minister bevoegd voor gelijke kansen, uitdrukkelijk te belasten met de uitvoering van het beleid om leeftijdsdiscriminatie in kaart te brengen, te voorkomen en te bestrijden ;
- een meldpunt leeftijdsdiscriminatie op te richten;
- de nodige middelen te voorzien zodat Unia naast het behandelen van individuele klachten ook haar taak om te registreren, te informeren en te sensibiliseren beter kan uitvoeren.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 19 juni 2019.

**De voorzitter,
Maddie GEERTS**

**De ondervoorzitter,
Philippe ANDRIANNE**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2019/07

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE WENSEN VAN DE FAVO AAN DE REGERING INZAKE DUURZAME MOBILITEIT

SITUERING

- Ons land heeft achterstand tegenover meerdere Europese landen
- Files in en rond steden, grotere agglomeraties, industrieparken, commerciële centra, nemen nog toe en zijn een grote maatschappelijke kost
- Senioren verplaatsen zich meer per auto dan vroeger. 1 op 3 neemt de auto voor korte verplaatsingen (600 meter tot 1 kilometer)
- 66% van de kinderen worden per auto naar school gebracht, veelal om veiligheidsredenen. Veel grootouders nemen dat op zich.
- Te veel haltes aan openbaar vervoer zijn onvoldoende uitgerust, ook al door gebrek aan fietsenstalling

WENSEN VAN DE FAVO

---

1. Inzake infrastructuur

- Netwerk van fietspaden (geen suggestiestroken) in en rond steden en kernen van gemeenten zal de weerstand van ouderen wegnemen om de fiets te nemen
- Parkings aan de rand voor vlotte overstap op openbaar vervoer en voorzien van nabije plaatsen voor mensen met een beperking
- Autoverkeer weghalen nabij scholen
- Treinstations zijn er voor de reizigersverplaatsing. Dure prestigeprojecten onttrekken te veel geld aan bouw en onderhoud. Commerciële ruimten in stations zouden betaald moeten worden door privé-investeerders

2. Inzake vervoerssystemen

- Openbaar vervoer moet blijven met goede frequentie 7 op 7 - comfortabel in toegang (gelijkvloerse treinen), in overstap, in gebruik, met klare info, makkelijk betaalsysteem voor ouderen

- Betere afstemming trein- tram - bus, laag geprijsd om geen rem te zijn voor economisch zwakkeren
- Uitbreiding ringtrambussen rond steden met ruime parkeerplaatsen, gratis of met kleine kostprijs, ook al om sluipparkeren in omgeving te vermijden
- Meer evenwicht in investeringen en gelijktijdige uitvoering in buitengebied
- Sociale taxi's op den buiten veralgemenen (cfr. locomobile in Luxemburg)
- Deelauto's aanmoedigen (cfr. cambio)

3. Inzake gebruik van de ruimte

- Grote administraties concentreren op loopafstand van stations
- Stimuleren van wonen in centrum van dorpen
- Vrachtvervoer weren uit binnensteden

4. Inzake bevoegdheden, regelgeving, ondersteuning

- Bindend overleg tussen de actoren voor en na invoeren van regelgeving
- Hiaten ,tegenstellingen en remmingen uitzuiveren
- Vrijstellingen allerhande, fiscale stimuli, subsidieregelingen oplistten van hoog tot laag evalueren op kosten- baten en tegenstrijdige effecten

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 12 november 2019

De voorzitter,
Daniel Van Daele

De ondervoorzitter,
Maddie Geerts

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2019/08

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

Aandachtspunten / suggesties voor de opmaak van de beleidsnota van de nieuwe federale minister van Volksgezondheid

De commissie *“Toegankelijkheid van de gezondheidszorg”* van de FAVO wenst een aantal suggesties te doen in voorbereiding van de beleidsnota van de toekomstige federale minister van Volksgezondheid. Deze worden proactief aan de betreffende minister overgemaakt.

ONZE SUGGESTIES VOOR HET NIEUW BELEID:

- De eindverantwoordelijkheid voor het gezondheidsbeleid dient bij één federale minister te liggen. We gaan voor een gecoördineerd coherent beleid met een duidelijke lange termijnvisie. Het federale niveau kan daardoor beter het hoofd bieden aan de uitdagingen van de vergrijzing en de financiële beperking in de gezondheidszorg. Er moet gewerkt worden aan een solidaire sociale zekerheid om de gezondheidszorg kwaliteitsvol, toegankelijk en betaalbaar te houden.
- Het noodzakelijk budget zal hiervoor moeten stijgen. Een groeinorm van minstens 2,5% is hiervoor absoluut noodzakelijk. In eerste plaats al om de gekende/ vastgestelde behoeften al te voldoen o.a. de vergrijzing van de bevolking en de toename van chronische zieken. Dit moet interministerieel bekeken worden.
- Er moeten voldoende zorgverleners zijn en hieraan gekoppeld een betere territoriale spreiding. Dit is cruciaal voor de kwaliteitswaarborg. Het basisknelpunt blijft het nijpend tekort aan geriateren (in sommige regio's ook huisartsen). De instroom blijft ondermaats, terwijl de behoeften door de vergrijzing sterk toenemen. Dit is evenzeer zo voor verpleegkundigen en andere zorgverleners met een specialisatie geriatrie.

De bevoegdheid over contingentering van de gezondheidszorgberoepen is voor de gemeenschappen, maar een federale planningscommissie bepaalt de quota voor artsen en tandartsen die aan de opleiding mogen beginnen. Vanaf 2021 zullen de gemeenschappen de sub quota bepalen (= bijzondere beroepstitel). Hierbij moet rekening gehouden worden met de concrete tekorten waarmee we vandaag geconfronteerd worden.

Bovendien moeten er meerdere beleidsmaatregelen getroffen worden om deze specialisaties aantrekkelijker te maken door o.a. meer opleidingsplaatsen te voorzien, een betere honorering en betere arbeidsomstandigheden. Ook in de kwaliteitsprocedures moet er bijzondere aandacht uitgaan naar de kwaliteitverhoging van de geriatrische zorg.

- We vragen ook meer aandacht voor de geestelijke gezondheidszorg voor elkeen, zonder leeftijdsdiscriminatie (op geen enkel domein). Er is grote nood aan psychologische zorg voor ouderen (KCE rapport). Ook hier is goed opgeleid personeel essentieel. Gespecialiseerde expertise is nodig zowel in de eerstelijnszorg als in de residentiële zorg voor ouderen. Ook hier is er een tekort aan psycho-geriatrisch personeel.

Algemene informatie- en sensibiliseringscampagnes naar de brede bevolking dienen versterkt en nieuwe campagnes moeten opgestart worden om de algemene kennis van psychische en psychiatrische problemen bij ouderen te verhogen (in nauw overleg met de betrokken actoren).

Binnen de geestelijke gezondheidszorg neemt de zorg voor personen met dementie een bijzondere plaats in. Er dient een interministeriële afstemming en coördinatie te gebeuren van de dementieplannen op de verschillende beleidsniveaus. Een voor elkeen toegankelijke '*dementiekundige basiszorg*' moet hierbij de doelstelling zijn.

Daarnaast zijn meer aandacht en meer middelen nodig voor het wetenschappelijk onderzoek.

- Er dient verder werk gemaakt van meer automatisch toekennen van rechten en sociale voordelen / administratieve vereenvoudiging / verplichte derde betalerssysteem/ toegankelijk en betaalbaar ziekenvervoer/ geneesmiddelen – en prijzenbeleid....
- Er moeten middelen voorzien worden voor extra wijkgezondheidscentra. Ze verhogen de toegankelijkheid en betaalbaarheid voor kwetsbare groepen. Er is al bewezen dat er meer participatie is in het kader van preventief onderzoek.
- Hoewel de patiëntenrechten ingevoerd werden via wet 2002, werden ze sindsdien nooit grondig geëvalueerd. De wetgeving is een ondersteuning. Het realiseren ervan blijft mensenwerk. Krijgen de patiënten ook voldoende informatie van hun zorgverlener? Is de kwaliteit van de zorg hiermee verbeterd? Hebben ze ook effectief inzage in hun dossier? Er blijven heel wat vragen open rond de plaats en de positie van de patiënt ten opzichte van de hulpverlener. Wij eisen een grondige doorlichting en waar mogelijk aanpassing van de wetgeving met vooral meer aandacht voor ouderen. Dit is een belangrijke opdracht voor de nieuwe beleidsverantwoordelijke.
- De verdere vermaatschappelijking van zorg is noodzakelijk, maar ze mag niet in de plaats treden van de professionele zorg. Ze mag zeker geen besparing betekenen van het gezondheidsbudget. Integendeel, ze vergt meer middelen. We denken hierbij in de eerste plaats aan een volwaardig statuut van de mantelzorger.
In 2014 werd de wet betreffende het mantelzorgstatuut goedgekeurd. Op 26 april 2019 werd een nieuw wetsvoorstel aangenomen, waardoor het recht op mantelzorgverlof en -uitkering een stap dichterbij komt. De uitvoeringsbesluiten hiervoor laten evenwel nog op zich wachten. De FAVO dringt aan dat hier prioriteit aan gegeven wordt, zodat ze ook effectief uitgevoerd kunnen worden.

- **Tot slot.** Een gezondheidsbeleid dient te steunen op een aantal elementen:
  - de fundamentele waarden van universaliteit, toegankelijkheid, rechtvaardigheid, solidariteit, kwaliteit en stabiliteit;
  - een gezondheidszorg toegankelijk voor iedereen dus geen privatisering / commercialisering van de zorg;
  - kwaliteitsvolle zorg voor iedereen in plaats van duale geneeskunde

Bijgevolg

- een STOP aan de ereloonsupplementen in alle ziekenhuiskamers in plaats van “een stand stil tot eind 2019”,
- STOP aan duale geneeskunde,
- STOP aan zorgprivatisering.

Ook ereloonsupplementen in de thuiszorg moeten kritisch bekeken worden.

- kritische kijk op het verstrekkingenpakket van de ziekteverzekering / aanvullende verzekeringen moeten in de verplichte verzekering opgenomen worden;
- voltooid leven/ levensmoeheid is een maatschappelijk vraagstuk. Hierover is een grondige maatschappelijke discussie nodig.
- vroegtijdige zorgplanning vraagt om een sensibiliseringscampagne (gericht naar zorgverleners en publiek) en moet in de nomenclatuur van artsen opgenomen worden. Betrokkenheid van de zorgbehoevende en zijn vertrouwenspersoon / mantelzorger moet hierbij gegarandeerd worden.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 12 november 2019.

De voorzitter,
Daniel Van Daele

De ondervoorzitter,
Maddie Geerts

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2019/09

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE HET PENSIOENBELEID

Respect voor vijf principes:

- Behoud van verworven rechten

Elke hervorming moet gedaan worden met garantie voor de reeds verworven en toekomstige rechten. Een lange overgangperiode is altijd nodig. 10 jaar voor de ingang van het pensioen, moet men er zeker van zijn dat de regels niet veranderen.

- Geen kostenbesparingen te allen prijs

Pensioenen mogen niet hervormd worden in een louter budgettaire context.

Het wettelijk pensioen moet het mogelijk maken, voor iedereen, om fatsoenlijk te leven en een bepaalde levensstandaard te behouden.

- Verzekering en solidariteit

Wij zijn van mening dat de beginselen van verzekering en solidariteit, als basis van het pensioenstelsel, moeten worden versterkt. Daarom moet het pensioen beter aansluiten op de geleverde inspanningen tijdens de loopbaan met behoud van solidariteit, onder meer door de gelijkstelling van bepaalde perioden voor de berekening van het pensioen.

Gepensioneerden moeten betrokken worden bij de voorbereiding van hervormingen in de pensioenreglementering. Sinds 2012 hebben we veel veranderingen in pensioenen meegemaakt.

- Geen neerwaartse harmonisatie

De overheid harmoniseert de 3 pensioenstelsels (werknemers, zelfstandigen en ambtenaren). Deze harmonisatie is in de praktijk neerwaarts, met andere woorden, het is het ambtenarenpensioen dat geleidelijk wordt afgesteld aan dat van de werknemers.

- Versterken van het wettelijk pensioen

Het wettelijke pensioen moet iedereen in staat stellen fatsoenlijk te leven en moet de ruggengraat van het systeem blijven terwijl we waakzaam moeten blijven voor de ontwikkelingen bij de aanvullende pensioenen.

Voorstel

In deze context, wensen wij dat de vertegenwoordigers van gepensioneerden (huidige en toekomstige) worden betrokken bij beslissingen die hen rechtstreeks aanbelangen. We stellen voor dat de Federale Adviesraad voor ouderen (FAVO), verplicht geraadpleegd wordt alvorens tot een besluit te komen.

De FAVO stelt voor om de pensioenen van de zelfstandigen en de werknemers als volgt te verbeteren:

- Een gewaarborgd minimumpensioen van 1.500 euro netto voor een volledige carrière in de 3 pensioenstelsels
- Een geleidelijke verhoging met 25% van het loonplafond voor werknemers.
- De herintroductie van een welzijnscoëfficiënt in de herwaardering van de vergoedingen van werknemers. Met andere woorden, de oude salarissen moeten niet alleen de indexering volgen, maar ook de feitelijke ontwikkeling van de lonen.
- Een geleidelijke verhoging van het vervangingspercentage, van 60% tot 75% van de geplafonneerde vergoeding die in aanmerking wordt genomen voor de berekening van het pensioen van zelfstandigen en werknemers tegen het tarief voor een alleenstaande.
- Een verhoging van de herwaarderingscoëfficiënt van de inkomens van zelfstandigen.
- Herinvoering van de pensioenbonus. Vanaf een loopbaan die 43 jaren overstijgt bekomt men een pensioenbonus als stimulans om de beroepsloopbaan verder te verlengen.
- Herstel van de wet van 28 maart 1973 die bepaalde dat naast de herwaardering van de lonen ook een herwaarderingscoëfficiënt moest worden toegepast, teneinde pensioenen aan te passen aan de evolutie van het algemeen welzijn.
- Automatisch aanpassen van de referentiebedragen die worden gebruikt voor het toekennen van uitkeringen aan ouderen (belastingchalen, verhoogde tussenkomsten van de ziekte verzekering, sociaal tarief voor openbaar vervoer, sociaal tarief voor stookolie, berekening van sociale huur, enz ...) wanneer de pensioenen worden verhoogd.
- Een aanzienlijk inhaalbeleid voor de oudste pensioenen.
- Maak een advies van de Federale Ouderenadviesraad verplicht voordat er maatregelen worden genomen met betrekking tot hun pensioenen.

Eindeloopbaanstelsels

- Behoud van het recht op tijdskrediet met uitkering vanaf de leeftijd van 55 jaar in het geval van 20% vermindering van de arbeidstijd.
- Behoud van het recht op tijdskrediet met uitkering vanaf de leeftijd van 57 jaar in het geval van 50% vermindering van de arbeidstijd.
- Behoud van het recht op een vergoeding voor tijdskrediet na een loopbaan van 35 jaar, zoals het geval was voor 1 januari 2019.
- Bevrozen van de toelatingsvoorwaarden tot het SWT tot dewelke we momenteel kennen.

De gelijkstellingen

De kwestie van gelijkgestelde perioden is erg belangrijk in het kader van de sociale bescherming. Gelijkstelling ter discussie stellen, is het beginsel van solidariteit ter discussie stellen.

Als een periode wordt gelijkgesteld voor de berekening van het pensioen, betekent dit dat deze meetelt voor de berekening van het pensioen. Dit betekent, bijvoorbeeld dat als men ziek of werkloos wordt, of een zwangerschapsverlof neemt, deze perioden meetellen voor de berekening van het pensioen.

Afhankelijk van de soort van gelijkstelling kunnen ze echter worden gelijkgesteld, rekening houdend met het laatste salaris of met een minimumvergoeding (25.000 euro/jaar). Zo worden perioden van ziekte of zwangerschapsverlof gelijkgesteld aan het laatste salaris. Er is dan geen impact op het toekomstige pensioen. Werkloosheid (met uitzonderingen) wordt daarentegen voor één jaar gelijkgesteld aan het laatste loon en daarna op basis van het beperkt fictief loon.

- Wat betreft landingsbanen, vraagt de FAVO de gelijkstelling met het laatste salaris vanaf de leeftijd van 60 jaar.
- Wat het SWT betreft, vragen we om een algemene gelijkstelling aan het laatste salaris vanaf de leeftijd van 62 jaar. Voor specifieke regelingen (lange loopbaan, zware beroepen, ondernemingen in moeilijkheden of herstructurering) vragen wij om handhaving van de gelijkstelling met het laatste salaris vanaf de ingangsdatum van de SWT.

Zware beroepen

In het geval van een zwaar beroep moeten werknemers en zelfstandigen sneller de mogelijkheid hebben om te kunnen voldoen aan de loopbaanvereisten. In de 3 pensioenstelsels moet een identiek systeem van erkenning van dezelfde moeilijkheidsgraad worden ingevoerd.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 9 december 2019.

De voorzitter,
Daniel Van Daele

De ondervoorzitter,
Maddie Geerts

BIJLAGE 2: Samenstelling van de organen van de Federale Adviesraad voor Ouderen¹

DE RAAD

De samenstelling van de Raad wordt geregeld in het artikel 2 van het koninklijk besluit van 4 juni 2012 tot regeling van de samenstelling en van de werking van de Federale Adviesraad voor Ouderen.

De voorzitter van de Raad is mijnheer Daniel Van Daele, de ondervoorzitter mevrouw Maddie Geerts.

LEDEN

De Raad bestaat uit 25 effectieve leden en 25 plaatsvervangende leden. Zij werden benoemd bij het koninklijk besluit van 7 juli 2017 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, zoals gewijzigd bij koninklijk besluit van 20 juli 2017.

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief op het federaal niveau.

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Geert MESSIAEN	Peter VERNIERS
Naiïma REGUERAS RIVAS	Ellen OPHALVENS
Luc DE CLERCQ	Theo BAEKE
Godelieve PATA	

Helga SACHER-RAMAKERS Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Nederlandse taalgebied

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Etienne DE VOS	Roland BETRAINS
Felix VAN CAKENBERGHE	Caroline Cocquyt
Jean DE CLERCQ	Gilbert RAYMAEKERS
Maddie GEERTS	Maria PEETERS
Lieve MUS	Kristel WIJSHOF
Jean-Pierre BAEYENS	Wilfried DE RIJCK

---

¹ Toestand op 31 december 2019

Mieke VOGELS	Joos WAUTERS
Luc VANDEWALLE	Jef MANNAERTS
Piet VAN TITTELBOOM	An HERMANS

Leden van bevoegde organisaties inzake het seniorenbeleid actief binnen het Franse taalgebied

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
André BERTOUILLE	Corinne ROSIER
Luc JANSEN	Michel ROSENFELDT
Philippe ANDRIANNE	Caroline COUTREZ
Guy SANPO	Chantal COLEMONTS
Alain QUAIRIAT	Evelyne DEWEZ
Daniel VAN DAELE	Sergio RAVINCI
Jean Marie DEHEYN	Serge DEMORTIER
Thierry MONIN	

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Johan TRUYERS	geen
Michel WUYTS	Marie-Jeanne DESCHUYTENEER

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Duitse taalgebied

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Sabine HENRY	Helga SACHER-RAMAKERS

VERTEGENWOORDIGERS VAN DE MINISTERS

- Vertegenwoordiger Minister van Pensioenen: de heer Tom WATTHY
- Vertegenwoordiger Minister van Zelfstandigen: de heer Vincent VESPA en de heer Bertel COUSAERT
- Vertegenwoordiger Staatssecretaris Armoedebestrijding en Gelijke Kansen: de heer Jeroen Horemans
- Afgevaardigde van de minister bevoegd voor Maatschappelijke Integratie: de heer Steppe BERENGERE
- Vertegenwoordiger Minister van Sociale Zaken: de heer Benoît MORES
- Vertegenwoordiger Minister van Mobiliteit: mevrouw Vera VAN OCH

VERTEGENWOORDIGERS VAN DE ADMINISTRATIES

- Vertegenwoordiger Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen: mevrouw Anne-Marie DE MAEYER
- Vertegenwoordiger Pensioendienst voor de Overheidssector: de heer John FABRY
- Vertegenwoordiger van de Dienst voor de Bijzondere Socialezekerheidsstelsels: de heer Ildephonse MURAYI HABIMANA
- Vertegenwoordiger van de FOD Sociale Zekerheid – DG Zelfstandigen: mevrouw Annick FLOREAL
- Vertegenwoordiger Rijksdienst voor Pensioenen: mevrouw Ilse DE BEULE
- Vertegenwoordiger FPD, ex Rijksdienst voor Pensioenen: de heer Bart COLLIN
- Vertegenwoordiger van de POD Maatschappelijke Integratie: mevrouw Anne-Marie VOETS
- Vertegenwoordiger van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering: de heer Pascal BREYNE
- Vertegenwoordiger van de FOD Mobiliteit: mevrouw Véronique VEKEMAN

BUREAU

LEDEN

Voorzitter van de Raad: Daniel Van Daele

Ondervoorzitter van de Raad: Maddie GEERTS

Voorzitters en ondervoorzitters van de verschillende Permanente Commissies

<i>Commissie Pensioenen</i>	
Michel WUYTS (Voorzitter)	Felix VAN CAEKENBERGHE (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorgen</i>	
Luc JANSEN (Voorzitter)	Lieve MUS (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Sociale Integratie en de Bestrijding van de Kansarmoede</i>	
Philippe ANDRIANNE (Voorzitter)	Johan TRUYERS(Ondervoorzitter)
<i>Commissie Mobiliteit</i>	
Guy SANPO (Voorzitter)	Piet VAN TITTELBOOM (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Gelijkheid van Kansen</i>	
Geen (voorzitter)	Geen (Ondervoorzitter)

De vertegenwoordigers van de administraties en de vertegenwoordigers van de Ministers die zetelen in de Raad maken eveneens deel uit van het Bureau.

PERMANENTE COMMISSIES

A. Commissie PENSIOENEN

<i>Leden</i>	
Philippe ANDRIANNE	Theo BAEKE
André BERTOUILLE	Roland BERTRAINS
Caroline COUTREZ	Luc DE CLERCQ
Joos WAUTERS	Serge DEMORTIER
Michel WUYTS	Maddie GEERTS
Luc JANSEN	Kristel WIJSHOF
Godelieve PATA	Michel ROSENFELDT
Guy SANPO	Felix VAN CAKENBERGHE
Daniel VAN DAELE	Luc VANDEWALLE
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Bart COLLIN (FPD, ex RVP)	Bertel COUSAERT (Minister van Zelfstandigen)
Ilse DE BEULE (RVP)	Anne-Marie DE MAEYER (RSVZ)
John FABRY (PDOS)	Annick FLOREAL (FOD SZ-DG Zelfstandigen)
Ildephonse MURAYI HABIMANA (DIBISS)	Tom WATTHY (Minister van Pensioenen)

B. Commissie TOEGANKELIJKHEID TOT DE GEZONDHEIDSZORG

<i>Leden</i>	
Philippe ANDRIANNE	Jean-Pierre BAEYENS
Chantal COLEMONTS	Wilfried DE RIJCK
Etienne DE VOS	Evelyne DEWEZ

Mieke VOGELS	Sabine HENRY
Luc JANSEN	Petrus VAN TITTELBOOM
Geert MESSIAEN	Thierry MONIN
Lieve MUS	Godelieve PATA-MALEKA
Alain QUAIRIAT	Naïma REGUERAS RIVAS
Michel ROSENFELDT	Helga SACHER-RAMAKERS
Guy SANPO	Johan TRUYERS
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Pascal BREYNE	Benoît MORES (Minister Sociale Zaken)

C. Commissie SOCIALE INTEGRATIE EN BESTRIJDING VAN DE KANSARMOEDE

<i>Leden</i>	
Caroline COCQUYT	Chantal COLEMONTS
Jean DE CLERCQ	Etienne DE VOS
Lieve MUS	Alain QUAIRIAT
Michel ROSENFELDT	Helga SACHER-RAYMAKERS
Guy SANPO	Johan TRUYERS
Daniel VAN DAELE	Peter VERNIERS
Mieke VOGELS	Kristel WIJSHOF
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Anne-Marie VOETS (POD Maatsch. Integratie.)	Steppe BERENGERE (Minister Maatsch. Integratie)

D. Commissie MOBILITEIT

<i>Leden</i>	
Theo BAEKE	Roland BETRAINS
Luc DE CLERECQ	Jean-Marie DEHEYNE
Serge DEMORTIER	Marie-Jeanne DESCHUYTENEER
Joos WAUTERS	Luc JANSEN
Ellen OPHALVENS	Gilbert RAYMAEKERS
Michel ROSENFELDT	Guy SANPO
Petrus VAN TITTELBOOM	
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Véronique VEKEMAN (FOD Mobiliteit)	Vera VAN OCH (Minister Mobiliteit)

E. Commissie GELIJKHEID VAN KANSEN

<i>Leden</i>	
Guy SANPO	Isabelle DE VOS
Maddie GEERTS	Sabine HENRY
Ellen OPHALVENS	Mieke PEETERS
Michel ROSENFELDT	
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Jeroen HOREMANS (Minister en Gelijke Kansen)	

BIJLAGE 3: aanvullende nota's bij het huishoudelijk reglement

---

- Nota 1: Behandeling van ontwerpadviezen
- Nota 2: Minderheidsnota's bij adviezen aan de Regering: regels
- Nota 3: Benoemingen en ontslagen in de FAVO

NOTA 1: Behandelen van ontwerpadviezen

De ontwerpadviezen worden voorbereid door de Permanente Commissies van de Raad.

Een lid van de Raad kan het voorstel nemen voor een ontwerpadvies door dit volgens de bepalingen van het huishoudelijk reglement te laten inschrijven op de agenda. Dit zal echter worden doorgestuurd naar de Permanente Commissie.

Het Bureau neemt kennis van de gemaakte ontwerpadviezen en beslist of deze ontwerpadviezen klaar zijn om ze voor te leggen ter goedkeuring aan de Raad.

De tekst van de ontwerpadviezen worden ten laatste 10 dagen voor de vergadering overgemaakt aan de leden van de Raad. De leden van de Raad (ook leden die geen lid zijn van de Commissie die het advies heeft voorbereid) bezorgen hun eventuele wijzigingen/opmerkingen ten minste 5 dagen voor de vergadering van de raad aan het secretariaat. Het secretariaat stuurt de opmerkingen over aan de voorzitter en de ondervoorzitter van de Commissie en aan de leden van de Raad.

De voorzitter en de ondervoorzitter hebben dan de nodige tijd om de opmerkingen te bekijken en hierop te reageren.

NOTA 2: Minderheidsnota's bij adviezen aan de Regering: regels

---

Om discussies te vermijden bij het neerleggen van minderheidsnota's heeft het Bureau het wenselijk geacht om enkele verduidelijkingen aan te brengen bij de behandeling van minderheidsnota's zoals het omschreven is in het artikel 16 van het huishoudelijk reglement van de Raad.

Artikel 16 van het huishoudelijk reglement bepaalt het volgende:

“Wanneer de Raad een advies verstrekt op verzoek van een lid van de Federale Regering of van een van de Wetgevende Kamers, worden op vraag van de betrokken leden de standpunten van de minderheid eveneens meegedeeld.”

- Wat is een minderheidsnota?

Een minderheidsnota is een standpunt van de minderheid dat wordt aangehecht aan een advies uitgebracht door de Raad. Het standpunt moet betrekking hebben op een vooraf ingediend en besproken amendement die niet (geheel) weerhouden werd bij de goedkeuring van het betreffende advies. Bij de goedkeuring van een amendement kan ook de oorspronkelijke tekst als minderheidsnota worden ingediend. Om een minderheidsnota te kunnen indienen dient de Raad dus voor de goedkeuring van het advies (via een amendement) in kennis te zijn gesteld van het afwijkend standpunt. Men zal nota's die zich beperken tot spellingscorrecties, interpuncties of wijziging van een woord vermijden (dergelijke correcties kunnen gemeld worden tijdens de vergadering of voorafgaand aan de vergadering).

- Wanneer kan een minderheidsnota worden ingediend?

Artikel 16 vermeldt duidelijk “wanneer de Raad een advies verstrekt”. Er kan dus enkel sprake zijn van een minderheidsnota van zodra een bepaald advies werd goedgekeurd door de leden van de Raad.

Dit sluit uit dat er minderheidsnota's kunnen worden ingediend tijdens een commissievergadering. In een commissie worden immers geen adviezen gestemd maar worden ontwerpadviezen voorbereid en bestudeerd. Wanneer de meerderheid van de Commissie akkoord is om het ontwerpadvies voor te leggen aan het Bureau wordt het ontwerpadvies verzonden naar het Bureau die beslist of het ontwerpadvies klaar is om verzonden te worden naar de Raad.

Uiteraard wil dit niet zeggen dat er in de commissievergadering geen rekening wordt gehouden met de standpunten van de minderheid. Reeds tijdens de besprekingen in de Commissie kunnen de verschillende leden hun opmerkingen/amendementen op het voorliggende ontwerpadvies neerleggen. Wanneer tijdens de Commissievergadering de meerderheid echter beslist om bepaalde amendementen/opmerkingen niet op te nemen in het ontwerpadvies is het de taak van een goede commissievoorzitter om bij de uiteenzetting van het ontwerpadvies op de Bureauvergadering de amendementen/opmerkingen die niet werden opgenomen in het ontwerpadvies mee te delen, zo kan er op de Bureauvergadering rekening worden gehouden met de verdeeldheid over het ontwerpadvies binnen de Commissievergadering.

Indien het Bureau beslist om het ontwerpadvies over te zenden naar de Raad kunnen er opnieuw opmerkingen/amendementen worden ingediend op het desbetreffende ontwerpadvies. Er werd beslist dat tijdens deze fase zowel opmerkingen/amendementen op het advies kunnen ingediend worden door de effectieve als de plaatsvervangende leden van de Raad. De leden van de commissie wiens de opmerkingen/amendementen tijdens de commissievergadering niet werden weerhouden kunnen hun

opmerkingen/amendementen herformuleren. In deze fase kunnen er nog geen minderheidsnota's worden ingediend.

De voorzitter van de commissie die het ontwerpadvies heeft voorbereid dient een overzicht op te maken van de binnengekomen opmerkingen op het ontwerpadvies.

Tijdens de vergadering van de Raad bespreekt de voorzitter van de commissie die het ontwerpadvies heeft voorgesteld enerzijds het ontwerpadvies (zoals het werd overgemaakt door het Bureau) en stelt hij de leden van de Raad in kennis van de gemaakte opmerkingen op het ontwerpadvies. Hij kan hierbij eventuele suggesties maken om het ontwerpadvies aan te passen aan de ingediende amendementen/opmerkingen.

De leden van de Raad kunnen tijdens de vergadering beslissen of zij de oorspronkelijke tekst van het ontwerpadvies behouden of indien zij deze aanpassen aan de (of een deel van de) gemaakte opmerkingen/amendementen op het ontwerpadvies.

Hierna stemt de Raad over het ontwerpadvies. Krachtens artikel 5 van het huishoudelijk reglement kan de Raad slechts geldig beraadslagen wanneer ten minste de helft van de effectieve leden of, ingeval zij verhinderd zijn, hun plaatsvervanger aanwezig is. Het ontwerpadvies zal zijn goedgekeurd indien overeenkomstig artikel 13 van het huishoudelijk reglement de meerderheid van de leden voor het ontwerpadvies stemt².

Het is pas na de goedkeuring van het ontwerpadviesadvies door de Raad dat er sprake is van een "advies van de Raad" en eventuele leden die betrokken zijn bij de stemming kunnen, in de vergadering waarop het advies werd goedgekeurd, een minderheidsnota neerleggen omdat in het goedgekeurde advies geen rekening werd gehouden met bepaalde opmerkingen/amendementen die werden ingediend. Deze minderheidsnota kan al dan niet ondersteund worden door andere leden die op deze vergadering aanwezig zijn.

- Wie kan de minderheidsnota's onderschrijven?

Artikel 16 spreekt over de "betrokken leden". Gezien men spreekt van de betrokken leden naar aanleiding van het verstrekken van een advies van de Raad dient er teruggesproken te worden naar de goedkeuringsprocedure over het advies dat werd gestemd.

Een advies wordt goedgekeurd door de Raad. Krachtens artikel 4, §§1 en 2 bestaat de Raad uit 25 vaste leden en 25 plaatsvervangers die bij verhindering het effectief lid vervangt. Een advies kan dus slechts worden goedgekeurd door 1° effectief lid; 2° plaatsvervangend lid dat effectief lid dat verhinderd is vervangt. Dit wordt verduidelijkt in artikel 14 van het huishoudelijk reglement. *"Ieder effectief lid is stemgerechtigd voor de Raad. Bij afwezigheid van het effectief lid in de Raad oefent zijn plaatsvervanger dit stemrecht uit."*

Met andere woorden kunnen een advies NIET goedkeuren: 1° Plaatsvervangende leden die niet optreden krachtens een verhinderd effectief lid (deze maken immers geen deel uit van de Raad); 2° Verhinderde effectieve leden (hun stemrecht wordt geabsorbeerd door het aanwezige plaatsvervangend lid). Deze leden

---

² Artikel 13: "De Raad beslist met meerderheid van stemmen. Bij een gelijk aantal stemmen zal de stem van de Voorzitter doorslaggevend zijn."

kunnen dus nooit betrokken zijn geweest bij het verstrekken van een advies en kunnen dus evenmin de minderheidsnota onderschrijven.

Indien zowel het effectief lid als het plaatsvervangend lid verhinderd is heeft één van deze leden dan een stemrecht voor het advies?

Het artikel 5 van het huishoudelijk reglement bepaalt dat de Raad slechts geldig kan beraadslagen indien ten minste de helft van de effectieve en plaatsvervangende leden aanwezig zijn. Uit deze bepaling kan men afleiden dat het niet noodzakelijk is dat de voltallige Raad zijn goedkeuring geeft aan het advies. Indien men hierboven nog het artikel 15 van het huishoudelijk reglement neemt³, kan men afleiden dat enkel aanwezige leden kunnen stemmen (dit volgde logischerwijze ook al uit de bepalingen “effectief lid – plaatsvervanger”).

Indien het effectief en het plaatsvervangend lid niet aanwezig waren op de vergadering van de Raad nemen zij dus niet deel aan de stemming over het advies. Gezien zij niet betrokken zijn bij de stemming kunnen zij evenmin een eventuele minderheidsnota onderschrijven.

CONCLUSIE:

1. Een minderheidsnota kan enkel worden ingediend na goedkeuring van een advies, voordien spreekt men van amendementen/opmerkingen.
2. De minderheidsnota's kunnen enkel worden onderschreven door de leden die betrokken zijn geweest bij de stemming, zijnde de effectieve leden én de plaatsvervangende leden die een effectief lid vervangen voor zover zij aanwezig waren op de Raadsvergadering en hebben deelgenomen aan de goedkeuring van het advies waarop de minderheidsnota betrekking heeft.

---

³ Artikel 15 preciseert dat de stemming gebeurt bij handopsteken (tenzij de stemming geheim is).

NOTA 3: Federale Adviesraad voor Ouderen, benoemingen en ontslagen

---

Dit document bevat de richtlijnen voor de benoeming en het ontslag van personen in de Federale Adviesraad voor Ouderen.

1 - Benoemingen voor de Federale Adviesraad voor Ouderen

⇒ WIE ?

De wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen voorziet in zijn artikel 4 §1 dat de Adviesraad is samengesteld uit 50 leden, van wie 25 vaste leden en 25 plaatsvervangers.

!! OPGELET: De vertegenwoordigers van de bevoegde Ministers en de vertegenwoordigers van de ambtenaren-generaal van de bevoegde administraties worden NIET benoemd. Deze worden op vraag van de minister aangeduid door hetzij de minister zelf, hetzij de administratie. De administratie/Minister dient zich dus niet steeds door dezelfde persoon te laten vertegenwoordigen, maar kan dit wijzigen in functie van de materie die in de Raad besproken zal worden.

Het Koninklijk besluit van 4 juni 2012 tot regeling van de samenstelling en van de werking van de Federale Adviesraad voor Ouderen legt striktere regels vast. Zo worden er onder andere voorwaarden gekoppeld aan de benoeming en worden de plaatsen van de Federale Adviesraad voor Ouderen onderverdeeld naargelang het taalgebied, teneinde representatief te zijn voor het hele land.

- Vereisten opgelegd door de regelgeving.

1° Alle leden moeten lid zijn van een bevoegde organisatie inzake seniorenbeleid (ontvankelijkheidsvereiste)

Dit wordt duidelijk bepaald in artikel 2 van het KB van 4 juni 2012.

Het lid zijn van een seniorenorganisatie dient te worden bewezen door een bewijs van lidmaatschap. Dit bewijs van lidmaatschap dient ondertekend te zijn door de voorzitter van de organisatie en dient de naam en het adres van de organisatie te vermelden evenals een opgave van de activiteiten van de organisatie die aantoont dat de organisatie als representatief kan worden beschouwd.

!! OPGELET: De wet bepaalt dat de leden lid moeten zijn van een bevoegde organisatie, er wordt niet gezegd dat de leden vertegenwoordiger zijn van die organisatie.

De kandidatuur dient dus persoonlijk te worden opgestuurd door het lid en niet door de organisatie waarvan de kandidaat lid is.

Er dient tevens te worden opgemerkt dat dit de enige ontvankelijkheidsvereiste is voorzien bij wet voor het zich kandidaat stellen voor de Federale Adviesraad voor Ouderen. De overige vereisten (hierna opgesomd) betreffen allen vereisten waarmee de beleidsmakers rekening moeten houden bij de benoeming van de leden. Daarentegen kan de oproep tot kandidaten nog andere ontvankelijkheidsvereisten opleggen (zie => Procedure)

2° Verdeling per taalgebied.

Artikel 2 van het KB van 4 juni 2012 legt naast het lidmaatschap van een representatieve organisatie inzake seniorenbeleid eveneens een verdeling op per taalgebied teneinde de diversiteit van de Raad te garanderen. De wet bepaalt het volgende:

De Raad telt:

- 4 effectieve leden en 4 plaatsvervangende leden van organisaties inzake seniorenbeleid actief op federaal niveau;
- 10 effectieve en 10 plaatsvervangende leden van organisaties inzake seniorenbeleid actief op het Nederlandstalige taalgebied;
- 8 effectieve en 8 plaatsvervangende leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Franse taalgebied;
- 2 effectieve en 2 plaatsvervangende leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad
- 1 effectief en 1 plaatsvervangend lid van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Duitse taalgebied.

3° Pluralistische en representatieve samenstelling van de Raad

Artikel 4 § 1, laatste lid van de Wet van 8 maart 2007 bepaalt dat de Koning bij de benoeming waakt voor de pluralistische en representatieve samenstelling van de Adviesraad.

Deze bepaling houdt in dat er bij de benoeming van kandidaten rekening zal gehouden worden met de ideologische en filosofische verscheidenheid bij de samenstelling van de Raad.

4° Wet van 20 juli 1990 inzake de evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen in de federale adviesorganen

Artikel 2bis §1 van de Wet van 20 juli 1990 bepaalt dat ten hoogste twee derden van de leden van een adviesorgaan van het zelfde geslacht moet zijn.

Hiermee zal men eveneens rekening houden bij de benoeming van de leden.

- Hernieuwbaarheid van het mandaat.

Artikel 4§3, eerste lid van de Wet van 8 maart 2007 bepaalt dat het mandaat hernieuwbaar is. Er worden bovendien geen beperkingen opgelegd op de hernieuwbaarheid. Een lid van de Federale Adviesraad voor Ouderen die zijn mandaat voleindigt ziet kan zich, op voorwaarde dat hij aan de ontvankelijkheidsvereisten voldoet steeds opnieuw kandidaat stellen.

⇒ WANNEER ?

Op welk ogenblik wordt er een benoeming gedaan?

1° Beëindiging van het vierjarig mandaat

“Het mandaat van de effectieve leden en van de plaatsvervangers van de Raad duurt vier jaar en is hernieuwbaar.”

Indien het 4-jarig mandaat van een lid vervalt zal dit lid vervangen worden en zal er een benoeming van een (nieuw) lid plaatsvinden.

2° Ontslag van een lid voor de beëindiging van het vierjarig mandaat

Indien een lid van de Raad ontslag neemt voor het einde van zijn vier jaar durende mandaat, voorziet de wet het volgende (art. 4, §3, tweede lid W. 8 maart 2007).

“Wanneer een lid ontslag neemt voor het einde van zijn vierjarig mandaat, wordt het mandaat van het effectief lid voleindigd door zijn plaatsvervanger”.

Hieruit volgt dat er GEEN nieuwe benoeming zal gebeuren bij het ontslag van een effectief lid. Het mandaat van het effectief lid zal immers worden uitgeoefend door de plaatsvervanger van het effectief lid tot het einde van het vierjarig mandaat van deze laatste.

De wet voorziet niets indien een plaatsvervangend lid van de Federale Adviesraad voor Ouderen zijn ontslag neemt voor de beëindiging van zijn vierjarig mandaat. Uit voorgaande kan echter worden afgeleid dat in dit geval het effectief lid zijn vierjarig mandaat voleindigt zonder plaatsvervangend lid. In dit geval zal er dus evenmin een benoeming plaatsvinden.

Indien er echter een ontslag is van zowel het effectief lid als het plaatsvervangend lid voor het einde van het vierjarige mandaat dient er een benoeming te worden opgemaakt voor de vrijgekomen plaats.

Er mag worden verondersteld dat bij een overlijden dezelfde procedure dient gevolgd te worden als bij een ontslag.

⇒ DUUR

Artikel 4 §3 van de wet van 8 maart 2007 legt de duur van een mandaat vast op 4 jaar.

II OPMERKING: Wat is de duur van het mandaat indien een effectief lid en zijn plaatsvervangend lid vervangen dienen te worden voor het einde van hun vierjarige mandaat?

Hieromtrent voorziet de wet niets. Er dient wel te worden opgemerkt dat het wenselijk is om in dit geval geen nieuw vierjarig mandaat uit te schrijven, maar een kandidatuur uit te schrijven ter voleindiging van het mandaat van het ontslagnemend effectief en plaatsvervangend lid, teneinde te vermijden dat de Raad na enige jaren geconfronteerd zal worden met een jaarlijkse benoeming van enkele leden.

⇒ PROCEDURE

Hoe gaat een benoeming in zijn werk?

1° Er komt een plaats vrij door ofwel het beëindigen van het vierjarig mandaat, ofwel door het ontslag van een effectief en zijn plaatsvervangend lid voor het beëindigen van het vierjarig mandaat.

2° Ingevolge deze vrijgekomen plaats zal er een oproep tot kandidaten worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. In deze oproep worden de voorwaarden voor het rechtsgeldig indienen van een kandidatuur

opgenomen. Buiten de voorwaarden voorzien bij de wet, zullen volgende ontvankelijkheidsvoorwaarden gesteld worden:

- DOCUMENTEN: Naast het bewijs van een lidmaatschap van een representatieve seniorenorganisatie zal de kandidatuur de naam en het adres van het kandidaat-lid, evenals zijn geslacht dienen te vermelden. Via een curriculum-vitae en een motivatie van de kandidaat zal de kandidaat zijn ervaring dienen aan te tonen in het seniorenbeleid.
- TERMIJN: De oproep tot kandidaten zal een eindtermijn bevatten (ten minste drie maanden) voor het indienen van de kandidaturen. Kandidaturen die ontvangen worden na deze eindtermijn zullen worden geweigerd. Hierbij geldt de datum van de poststempel als bewijs.
- AANGETEKENDE BRIEF: De kandidaturen dienen per aangetekende brief te worden verzonden. Dit om te vermijden dat er betwisting zou ontstaan over de verzenddatum.

Andere voorwaarden die gesteld (kunnen) worden in de oproep tot kandidaten, maar geen ontvankelijkheidsvoorwaarden zijn:

- DOCUMENTEN: Een beschrijving van de rol die het kandidaat-lid uitoefent in de representatieve seniorenorganisatie waarvan hij het lidmaatschap uitoefent en een eventuele motivering van deze organisatie.
- Vermelding of het kandidaat lid zich kandidaat stelt voor de functie van effectief lid of plaatsvervangend lid.
- Meerderheid van de effectieve en plaatsvervangende kandidaten dient ouder te zijn dan 60-jaar.

3° De verschillende kandidaturen worden ontvangen op de FOD Sociale Zekerheid waar deze zullen worden getrieerd alvorens ze naar de voogdijministers (Minister van Pensioenen en Minister van Sociale Zaken) worden gestuurd.

4° De voogdijministers zullen de verschillende kandidaturen bekijken en hierover overleg plegen met de andere bevoegde Ministers (Ministerraad).

5° Een koninklijk besluit op voorstel van de Minister van Pensioenen en de Minister van Sociale Zaken wordt, na overleg in de Ministerraad genomen, waarin de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen zullen benoemd worden.

2 – Ontslagen in de Federale Adviesraad voor Ouderen

Uiteraard is het mogelijk dat leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen ontslag nemen voor de voleindiging van hun vierjarig mandaat. Hieronder wordt de procedure voor het nemen van ontslag uiteengezet.

⇒ PROCEDURE

1° Het lid moet persoonlijk zijn ontslag indienen

Zoals reeds vermeldt onder het punt “Benoemingen” wordt het lid ten persoonlijke titel benoemd en dus niet als vertegenwoordiger van de seniorenorganisatie waarvan hij het lidmaatschap dient te bewijzen. Dit heeft enkele gevolgen:

- Het lid dient zelf zijn ontslag kenbaar te maken aan de Federale Adviesraad voor Ouderen. Een ontslag ingediend door de organisatie waarvan het lid het lidmaatschap heeft bewezen wordt niet beschouwd als een ontslag.
- Gezien het lid ten persoonlijke titel wordt benoemd, is het lid niet verplicht om ontslag te nemen wanneer hij geen lid meer is van de seniorenorganisatie waarvan hij het lidmaatschap heeft bewezen. Dit lid kan zijn vierjarig mandaat beëindigen. Uiteraard dient hij voor een eventuele herbenoeming opnieuw het lidmaatschap te kunnen voorleggen van een representatieve seniorenorganisatie.
- Bij ontslag van een lid kan de seniorenorganisatie waarvan het lid het lidmaatschap heeft bewezen geen nieuwe kandidaat voorstellen. Er zal slechts een benoeming gebeuren wanneer zowel het effectief lid als het plaatsvervangend lid ontslag hebben genomen en in dit geval zal de procedure voor een benoeming gebeuren. Er dient dus een nieuwe oproep tot kandidaten te worden uitgeschreven overeenkomstig de hiervoor beschreven procedure waaraan alle personen die voldoen aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden zullen kunnen deelnemen.

De wetgeving vermeldt geen enkele vormvoorwaarde om het ontslag in te dienen. Om latere betwistingen te vermijden dient het ontslag echter schriftelijk gemeld te worden (e-mail of niet-aangetekende brief volstaat, geen SMS) aan het secretariaat, die de voorgedijministers en de (onder)voorzitter van de Raad op de hoogte zal brengen van het ontslag.

2° Wanneer gaat het ontslag in?

Het ontslag zal ingaan vanaf de datum waarop het ontslag ontvangen wordt op het secretariaat. Het ontslag zal eveneens besproken worden met de voorgedijminister(s) en op het Bureau van de Raad, waarna het lid dat ontslag heeft genomen een mail zal ontvangen waarin vermeldt wordt dat het ontslag is aanvaard en waarin het lid wordt bedankt voor zijn bewezen diensten.

!! OPGELET: Het ontslag uit de Federale Adviesraad voor Ouderen kan nog worden teruggetrokken tot op het ogenblik van het ontvangen van de mail waarin het ontslag bevestigd wordt. Hierna kan (ondanks dat het lid niet vervangen zal worden indien zijn effectief lid/plaatsvervangend lid niet mee ontslag neemt) er niet meer worden teruggekomen op het ingediende ontslag. Uiteraard kan het betrokken lid opnieuw zijn kandidatuur stellen bij een nieuwe oproep tot kandidaten.

3° Vervanging van het ontslag

Het effectief lid dat ontslag neemt zal vervangen worden door zijn plaatsvervanger. Het plaatsvervangend lid dat ontslag neemt zal niet worden vervangen, hier zal het effectief lid het vierjarig mandaat beëindigen zonder plaatsvervanger.

Indien zowel het effectief lid als zijn plaatsvervanger ontslag neemt, zal er een nieuwe oproep tot kandidaten gebeuren (zie hoger).

Verantwoordelijk Uitgever

Michel Eggermont

© 2020 FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Administratief Centrum Kruidtuin
Finance Tower
Kruidtuinlaan 50, bus 125
1000 Brussel

E-mail: favo-ccfa@minsoc.fed.be
Website: www.adviesraadouderen.belgium.be

D/2020/10.770/15
D/2020/10.770/16